

De Kempense

2023 jaargang 35- 4

Genealoog

INHOUD

De Kempense Genealoog
2023, nummer 4

Editoriaal

- 111 Medelingen en kort nieuws
- 113 De volledige identiteit van de wanbetaler
Ripperda eindelijk gekend?
- 128 Metagenealogie
- 131 Huwelijken te Antwerpen (deel 15)
Kathedraal O.L.Vr. Noord 1778-79
- 138 Genealogische sprokkels

Colofon

Werkten mee aan dit nummer:
*Mariette Backs, Victor Bertels,
Ludo Iathouwiers, Ludo Proost,*

Foto op het voorblad:
*Borg Ripperda te Winsum (provincie Groningen,
Nederland), Foto van een tekening uit 1622 gemaakt
door Verreghen.
(© Beeldbank Groningen)*

Editoriaal

Wie ooit de beurskoersen volgt weet dat de stelling “kijk nooit achterom” de beste waarborg is voor het behoud van uw gemoedrust. Kijk vooruit en anticipeer op de toekomst! Voor een vereniging is het echter belangrijk om even achterom te kijken en te evalueren wat was er goed het voorbije jaar en wat kan beter of anders in de toekomst. Regio Kempen heeft een succesvol jaar achter de rug. In tegenstelling tot het hele verenigingsleven, waar men kampt met ledenaantallen en of vervanging van bestuursleden, waren dit voor ons geen pijnpunten. Ons ledenaantal bleef op peil en ons bestuur werd aangevuld met beloftevolle krachten. Anderzijds stellen wij vast dat de bezoeken aan ons maandelijks genealogisch café wat teruggelopen zijn. Vooral na de coronaperiode is hier een afname te noteren. De reden is waarschijnlijk dat er momenteel een massa gegevens te vinden zijn via internet. Onze bibliotheek geeft nochtans uitstekende mogelijkheden **om bronnen te raadplegen die niet onmiddellijk digitaal** beschikbaar zijn.

Organisatorisch hebben wij in 2023 opnieuw onze stempel kunnen drukken via cursussen en een voordracht. De cursus ‘**familiekunde voor beginners**’ die in het voorjaar plaats vond in de bibliotheek van de Warande te Turnhout, in samenwerking met het Stadsarchief, was een succes. We hadden het maximaal toegelaten deelnemers van 20. Uit de belangstelling die we nu al enkele jaren ondervinden voor deze cursus blijkt dat het zoeken naar de afstamming voor heel wat personen belangrijk is. Ook TV- programma’s, zowel Vlaamse als Nederlandse hierover komen nu geregeld aan bod,

Een probleem in de zoektocht naar uw familiegeschiedenis kan optreden wanneer je geconfronteerd wordt met allerlei documenten die geschreven zijn in oud schrift. Voor heel wat zoekers is dit het eindpunt van hun zoektocht. Regio Kempen tracht dit voor een klein deel op te lossen en heeft dan ook het voorbije jaar een cursus “**oud schrift**” ingericht met medewerking van de HK Corsendonck van Oud Turnhout. Hier waren er 12 deelnemers. Wij hebben de indruk dat de drempel om oud schrift te leren lezen nog hoog is voor sommigen. Dit hoeft echter niet noodzakelijk zo te zijn. Een basiskennis en constante oefening zorgen ervoor dat heel wat zogenaamde moeilijke woorden of begrippen op een redelijke tijd of manier kunnen opgelost worden.

En dan is er nog de voortschrijdende digitalisering. De “**koepelzoekfunctie**” die in het leven geroepen werd door Familiekunde Vlaanderen heeft als doel om zoveel mogelijk de alom verspreide gegevens bij de verschillende afdelingen samen te brengen in één databank. De “koepelzoekfunctie” is gestart met het inbrengen van bidprentjes, rouwbrieven, kiezerslijsten en andere. Voor onze afdeling zijn het vooral Guido Greefs en Mariette Backs die zich daar mee bezig houden, samen met enkele helpers.

Deze terugblik geeft ons een gevoel dat we toekomst hoopvol kunnen tegemoet zien. De voorwaarde blijft dat we voldoende vrijwilligers blijven hebben om taken over te nemen van sommige “hoogbejaarde” bestuursleden.

Wij wensen alle leden en hun aanverwanten een vreugdevol Kersfeest en een gelukkig en vruchtbaar opzoekingsjaar 2024.

Victor Bertels

Mededelingen en kort nieuws

Jaarlijkse algemene vergadering FV Regio Kempen vzw

De algemene vergadering van Regio Kempen gaat dit jaar door in Hoogstraten. Leden en sympathisanten van FV Regio Kempen zijn er welkom. Om organisatorische redenen vragen wij U om Uw aanwezigheid voor 20 januari 2024 te melden aan onze secretaris: familiekunderegionkempen@gmail.com.

Familiekunde Vlaanderen Regio Kempen vzw nodigt alle leden uit op haar jaarlijkse algemene vergadering.

Plaats: 2320 Hoogstraten, Vrijheid 202, De Jachthoorn

Datum – uur: zaterdag 27 januari 2024, om 11 uur

Agenda:

1. Ondertekening van de aanwezigheidslijst.
2. Vaststelling van de geldigheid van de vergadering.
3. Ontslagen – benoemingen – herbenoeming bestuur..
4. Goedkeuring van het verslag van de AV van 2023.
5. Goedkeuring van het financieel verslag en de rekeningen over het boekjaar 2023.
6. Goedkeuring van de begroting voor 2024.
7. Goedkeuring jaarverslag 2023.
8. Verlening van kwijting aan de bestuurders.
9. Vaststelling van het ledenregister.
10. Bespreking werking en activiteiten werkingsjaar 2024.

Patrick De Maesschalck (secretaris)

Marc Van den Cloot (voorzitter)

Cursus paleografie te Oud-Turnhout: korte impressie.

In oktober werd een inleidende cursus over oud schrift gegeven in “Eigenaard” te Oud-Turnhout in samenwerking met de Heemkring Corsendonca. De twaalf deelnemers konden kennis maken met geschriften uit parochieregisters, testamenten, verkopen, cijnsboeken enz. uit de periode 1500-1800. Het is een aanzet tot het beter lezen en begrijpen van oude teksten.

Cursus familiekunde in 2024

Regio Kempen zal in samenwerking met het stadsarchief van Turnhout ook in 2024 **een cursus familiekunde voor beginners** geven. Die bestaat uit 5 lessen gegeven door bestuursleden van onze vereniging.

- les 1: Genealogie en computer en DNA
- les 2: Hoe begin ik eraan, en burgerlijke stand van nu tot 1815
- les 3: Franse Tijd en Parochieregisters van 1815 tot 1570
- les 4: Kennismaking met oud schrift
- les 5: Andere bronnen

Plaats: Kasteelzaal van de bibliotheek in de Warande te Turnhout

Data: 15 – 22 – 29 april en 6 – 13 mei 2024

aanvangsuur: telkens om 19u30, einde tussen 21u30 en 22u

Informatie betreffende inschrijving via: bart.sas@turnhout.be

Zie ook [Uit in Vlaanderen](#)

Bijkomende informatie kan bekomen worden via victor.bertels1@telenet.be

Deze cursus richt zich vooral tot beginners met stamboomonderzoek en tot diegenen die moeilijkheden ondervinden bij de samenstelling van hun stamboom en ook met oude teksten.

Oproep aan de FV-leden die in Malle wonen

Vic Bertels is momenteel het enige lid van ons bestuur die in de gemeente Malle woont.

Volgens de statuten van Curama, de cultuurraad van de Gemeente, waar wij ook deel van uitmaken, dienen minstens twee personen van het bestuur in de gemeente te wonen.

Wij willen daarom hier een dringende oproep doen aan FV-leden, woonachtig in Malle, om het bestuur te vervoegen.

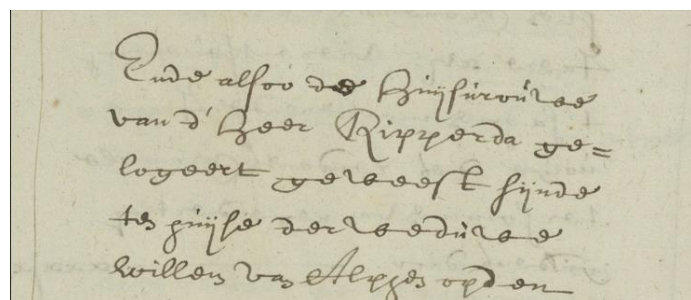
Naargelang haar/zijn voorkeur kan hij/zij ingezet worden bij digitalisering, inventarisatie bibliotheek, adviseur bij onze maandelijkse bijeenkomsten of medewerker aan ons tijdschrift de Kempense Genealoog.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij onze voorzitter: marc.vandencloot@telenet.be

In De Kempische Genealoog van het jaar 2000 uitte Eugeen van Autenboer¹ een bedenking over het verschijnsel van de wanbetalers. Hij liet zich daarvoor leiden door een uittreksel uit de Turnhoutse kerkmeesterrekeningen van de Sint-Pietersparochie uit de 17de eeuw. De dader was er gekend: d'heer Ripperda (Figuur 1) die zonder de begrafenis kosten van zijn vrouw te betalen met de noorderzon vertrok. Maar Eugeen van Autenboer bleef op zijn honger zitten. Wie was deze heer Ripperda? Een koopman? Een bedrieger? Meer dan twintig jaar later en met behulp van het internet zou het mogelijk moeten zijn om de identiteit van die Ripperda en zijn vrouw te achterhalen.

Voorlopig moet ik besluiten dat ik geen onweerlegbaar antwoord kan geven op die vraag van Eugeen van Autenboer. Doch het onderzoeksveld is nu toch al meer begrensd.

Dit artikel sluit af met een zeer uitgebreid overzicht van de geraadpleegde bronnen en soms breedvoerige eindnoten. Ze zijn bedoeld als staving van de feiten en als achtergrond indien u iets meer wenst te weten. Samen met mij kunt u vaststellen dat een onderzoek omtrent het bepalen van twee persoonsnamen heeft geleid tot een correspondentie tussen verschillende bijdragers² aan dit artikel.

Figuur 1 Begin folio 17 kerkmeestersrekening (SAT)

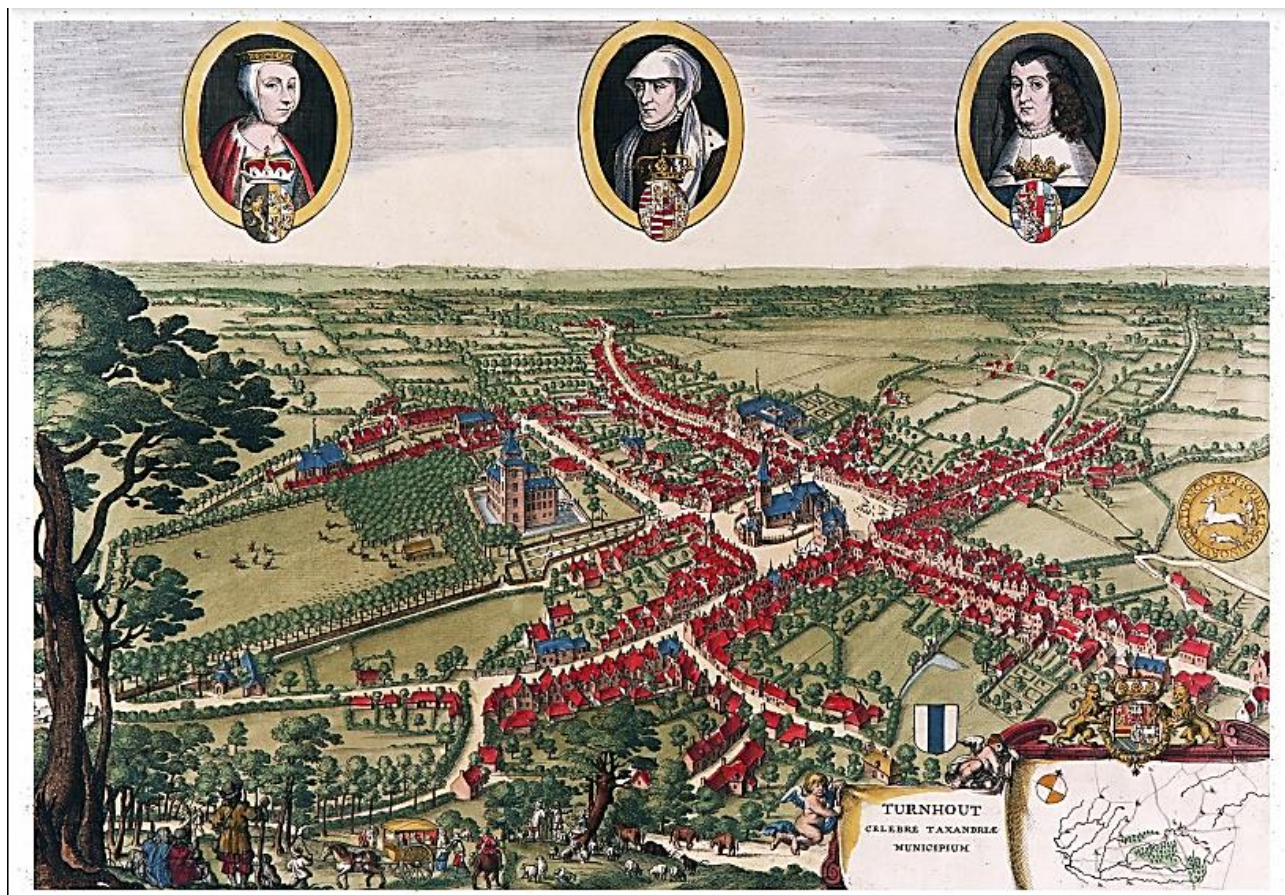
Ende alsoo de huijsvrouwe
van d'heer Ripperda ge=
logeert geweest sijnde
ten huijse der weduwe
Willem van Alphen opden (...)

De titelvoering d' heer in de *memorie* (bijlage 1 en 2)³ wijst er reeds op dat Ripperda in de sociale hiërarchie van de zeventiende eeuw op een bevoorrechte plaats stond. Dat weerspiegelt zich ook in hoogte van de begrafenis kosten. Aan de hand van de provisionele ordonnances over begravenissen vastgelegd door de Turnhoutse stadsmagistraat⁴ krijgt men meer inzicht in de begrafenis kosten. Hieruit kan men afleiden dat de heer Ripperda een uitvaart naar zijn stand of naar zijn middelen liet uitvoeren. Zijn echtgenote werd met *grootte geluyt* begraven, er werd een *baer cleet* gedurende een dag gebruikt en ze was *in dese kercke*⁵ begraven. De kerkmeester⁶ van de kapittelkerk⁷ stelde verder zakelijk vast: (...) *ende den voorschreven Ripperda hem heeft vluchtich gemaect ende begeven buijten dese vrijheijt*⁸ *sonder dat men t' sedert oijnt van(den) selven heeft gehoord* (...). Uiteindelijk moest hij besluiten dat de kerk deze som niet meer zal kunnen innen.

Volgens de stedelijke ordonnantie bevatten de begrafenis kosten het gelui van de klokken, het gebruik van een baarkleed en de hoeveelheid waslicht. Hoe dat het detail van Ripperda's rekening van 15 gulden en 8 stuivers er eigenlijk uitzag, is er niet te lezen. Ik poog het te berekenen. Voor het groot gelui betaalde men al de som van 10 gulden indien *uitvaert* en *begraeffenisse* samen geschieden. De overblijvende 5 gulden en 8 stuivers dekten andere kosten. Bijvoorbeeld voor 30 ponden⁹ of afgerond 14 kg waslicht betaalde men 3 gulden en 12 stuivers. Voor het baarkleed met kruis bestonden er verschillende tarieven naargelang de keuze van het uitzicht van dit doek en de gebruikstijd.

Omdat de uitvaart van de vrouw van Ripperda binnen een katholiek kerkgebouw plaatsvond, mag men zonder veel twijfel besluiten dat zeker zij van de katholieke gezindte was. Deze voor de hand liggende vaststelling zal later in dit artikel van betekenis blijken in onze zoektocht naar de namen van de verdwenen Ripperda en zijn echtgenote.

De ingekleurde koperdruk *Turnhout celebre Taxandriae municipium* geeft een indruk hoe Ripperda in 1675 de stad kon waarnemen.
(Vervaardigd door Lucas Vorsterman de Jonge (1624- 1666/1676) in opdracht van Amalia van Solms)

Figuur 2 *Turnhout celebre Taxandriae municipium* in vogelperspectief omstreeks 1666
(© [Taxandriamuseum te Turnhout](#))

Voor het stratenplan, zie figuur 3. Klik op de tekening om te vergroten

Op de *Vrijheijt* (nu Grote markt) de Sint-Pieterskerk met kerkhofmuur. Het kasteel van de hertogen van Brabant met de Warande. Ten noorden ervan het begijnhof. Ten oosten van het kasteel het huis 'metten thoren' in de Lange Audeaanstraat en het klooster van de Minderbroeders in de Potterstraat. Op het einde van deze straat de Sint-Theobalduskapel. De kanunnikessen van het H. Graf woonden vanaf 1668 voor lange tijd¹⁰ in de Herentalsstraat.

Nauwelijks merkbaar in het noorden staat de Goormolen¹¹. De Oranjemolen ook Hoogmolen¹² geheten (dichtbij de Otterstraat) staat niet op de gravure.

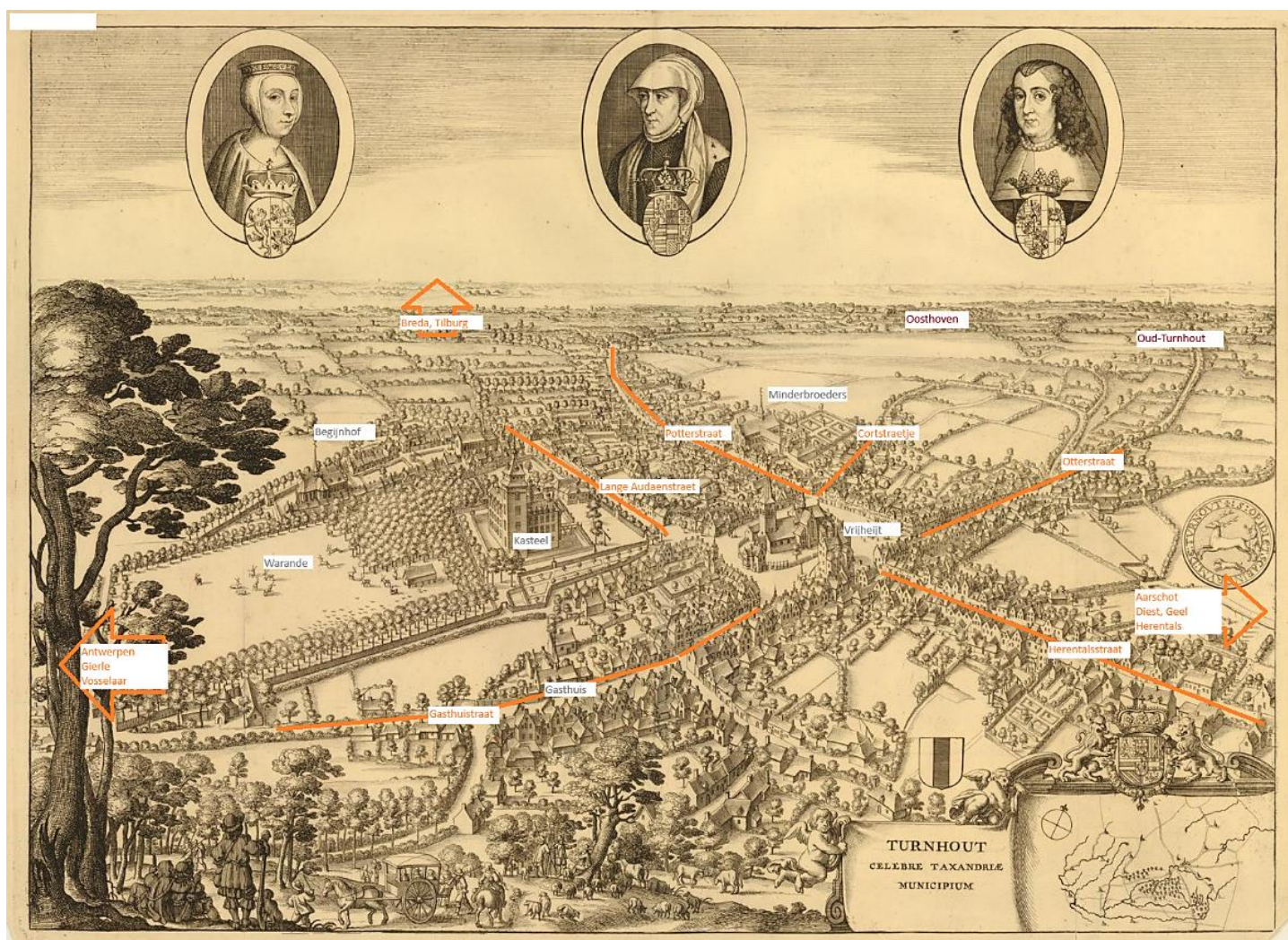
De afgebroken gebouwen: Sint-Elisabethgasthuis in de Gasthuistraat. Op de markt het huis 'Den Thoren', het Steentje aan de kerk met daarnaast de Latijnse school, het vrijheids- of stadhuis met ernaast de schandpaal.

Bovenaan de portretten met wapenschilden van links naar rechts: Maria van Brabant, Maria van Hongarije en Amalia van Solms.

Foto 1 Afdruk in gips van de oude stadszegel van Turnhout (Bron: [Kempens Erfgoed: Taxandriamuseum](#))

In het onderste rechterkwadrant: het stadswapen van zilver met een paal van lazuur, het oude [stadszegel](#) (Foto 1) met vluchtend hert, hond en hoornblazende jager¹³; een omgevingskaart met wegennet, stroomgebied, het hertogelijk bos *Grootenhout* en de kerktorens van de omliggende dorpen.

Figuur 3 Stratenplan Turnhout celebre taxandriae municipium (Bron: [Wikimedia](#) voor de niet bijgewerkte afdruk)
 Lange Audaeenstraet= nu Begijnenstraat, Potterstraet=nu Paterstraat, Cortstraetje=nu Baron Frans du Fourstraat.
 Niet alle straatnamen zijn weergegeven.

De weduwe van Willem van Alphen

De vrouw van Ripperda was bij de weduwe van Willem van Alphen¹⁴ gelogeerd. Zij heette Christina Boecx¹⁵ die met Willem vanaf 1631 tot en met 1650 tien kinderen kregen. Wilhelm was gedoopt in de Sint-Pieterskerk te Turnhout op 24 december 1603 en Christina daar op 4 april 1610. Zij huwden er op 10 augustus 1630. Christina Boecx is op 24 december 1690 begraven. Haar man Guilielmus Vanalphen is op 15 augustus 1660 begraven met *staen gemeyn baer cleet* en de kosten liepen op tot XVI gulden en VII stuivers. Volgens de hoofding in de kerkmeesterrekening waaronder deze uitvaart was ingeschreven, betrof het er een met groot gelui en het beste baarkleed¹⁶. Deze kosten uit 1660 lijken nominaal

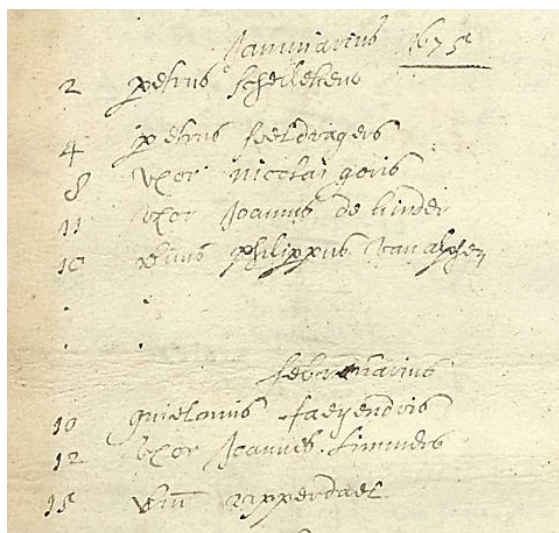
in grote mate op de begrafenis-kosten voor de echtgenote van Ripperda in 1675.

Genealogen die rond de familienaam Van Alphen werken, komen misschien terecht bij dit gezin. In 2008 zijn er in België nog 127 personen met de familienaam Van Alphen en 19 personen met Vanalphen gekend. Bovendien tellen Boecx en varianten daarop meer dan duizend telgen in België. (familienaam.be)

Ripperda of Rapperdael?

Het begraafboek van Sint-Pieters te Turnhout registreert daarenboven in 1675 heel beknopt dat er op 15 februari een zekere Dni¹⁷ Rapperdael¹⁸ werd begraven (Figuur 4). We mogen veronderstellen dat de kerkmeester de familienaam niet juist heeft begrepen en een vervorming van Ripperda heeft ingeschreven. Ik ga verder met de naam Ripperda te onderzoeken omwille van de

aanwezigheid van deze getranscribeerde naam in de kerkmeesterrekening.

Figuur 4 Begrafenis domini Rapperdael, 15februari (Stadsarchief Turnhout)¹⁹

Uit Nederland

Wie in zijn leven al wat familienamen uit België en Nederland heeft gelezen of gehoord, kan vermoeden dat deze familienaam Ripperda uit het noorden van Nederland komt. Een zoektocht op het internet blijkt deze aanname te bevestigen.

Er zijn Ripperda's vanaf de middeleeuwen in Friesland, Drente en Groningen te vinden. Zij blijken tot een adellijke familie te behoren, die althans in Nederland geen mannelijke nakomelingen meer kent²⁰.

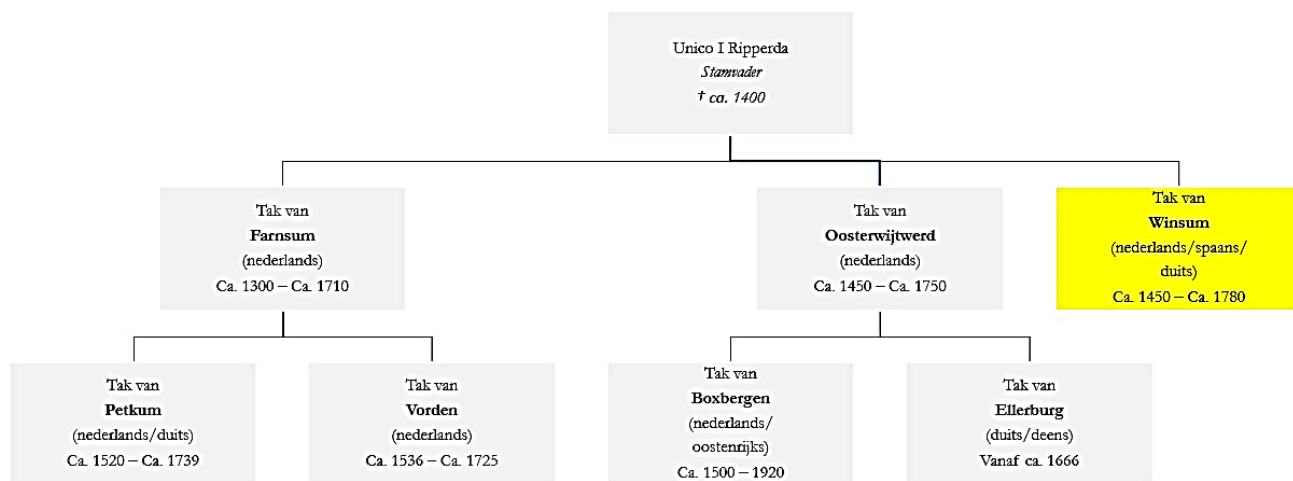
Ripperda als familienaam is in 1998 en 2008 niet bekend in België. In Nederland zijn er in 1947

dertig personen met de familienaam Ripperda gekend en in 2007 zijn er dat 46²¹. Doch deze Ripperda's vinden op een andere manier hun oorsprong. De Ripperda's die sinds de 19de eeuw voorkomen in Groningen en elders in Nederland, zijn vernoemd naar de boerderij Ripperda. Dat gebeurde voor Nederland in 1811 naar aanleiding van de verplichte keuze van een familienaam onder Napoleon Bonaparte. Deze boerderij is gebouwd op de resten van de vroegere Ripperdaborg²² te Winsum. Het betreft hier dus geen verwantschap met het adellijke geslacht, zij zouden eerst Pieters hebben geheten²³.

Het geslacht Ripperda

Oorsprong

In de huidige provincie Groningen heeft dit geslacht zich tijdens de 13de eeuw in de omgeving van Holwierde in Fivelingo gevestigd. Leden van de familie speelden een voorname rol in het bestuur van de Ommelanden (Figuur 6). Ze droegen de titel van hoofdeling²⁴. Vroege tekenen van de machtsuitoefening zijn al einde 14de eeuw gedocumenteerd bij de proosdij van Farmsum²⁵, waar ze namens de bisschop van Munster de kerkelijke rechtspraak in dit decanaat mochten uitoefenen. Daarom mochten ze als leek de titel proost voeren. Zij beschouwden dit als een erfelijk ambt²⁶. Kort na de Reformatie²⁷ werd de familie al luthersgezind. Sommige Ripperda's bleven het katholieke geloof aanhangen of bekeerden zich terug²⁸ met name in de Winsummertak (Figuur 5).

Figuur 5 De takken in het geslacht Ripperda met oorsprongsgemeente (H. Cosijn, door mij aangepast)

In de 16de, 17de en 18de eeuw bekleedden telgen van het geslacht Ripperda belangrijke functies elders in de Nederlanden en Westfalen. Uit de 17de eeuw nemen we als voorbeeld Willem van Ripperda (1606-1669) van de tak Boxbergen. Hij was als onderhandelaar aanwezig tijdens de besprekingen voor een verdrag om een einde te maken aan Europese godsdienstoorlogen. Bij de ondertekening van de 'Vrede van Munster'²⁹ in 1648 was hij een van de beëdigers. Deze vrede leidde tot de eerste contouren van de tegenwoordige grensscheiding tussen België en Nederland (Figuur 6). Ook afspraken over geloofszaken in de verschillende gewesten van de Nederlanden werden gemaakt.

Kale jonkers

In de literatuur³⁰ worden de adellijke jonkers Ripperda's wel eens 'kale jonkers' geheten. Ripperda's verloren tijdens de godsdiensttroebelen bezittingen of verarmden ter oorzaak van de tegenstellingen tussen de Groningse jonkers en heren van de stad Groningen. Ze waren afgezaakt tot het niveau van de arme landadel. Omdat sommige Ripperda's toch katholiek bleven, had dat als gevolg dat zij van overheidsambten waren uitgesloten. Militair worden was wel mogelijk want daar golden geen religieuze beperkingen.

'Kale Jonkers' is ook de naam van een 'mooi uitziende' distelplant die op vele grondsoorten kan gedijen. Met wat goede wil kan men de naam van deze plant gebruiken als een stijlfiguur voor de Ripperda's die ook in allerlei omstandigheden trachtten hun leven uit te bouwen. Dus niet alleen waren ze kaal omdat hun rijkdom en macht was verzwonden maar ook omdat ze trachtten hun afkomst hoog te houden.

De vergelijking was zeker toepasbaar op Johan Willem Ripperda (1684-1737)³¹ uit de tak Winsum. Hij was niet gespeend van een zeker opportunisme zowel in geloof, huwelijken als in het verwerven van ambten. Van hem stammen langs zijn natuurlijke nakomelingen nog Ripperda's af in Duitsland en in de Amerika's. Hij was de kleinzoon van Wigbolt Ripperda en Ave Isabelle van Heerema, die verderop in dit artikel aan bod komen.

Figuur 6 De Ommelanden in Groningen bij de Vrede van Munster in 1648 (Bron: Aspeslagh)

Op zoek naar de heer Ripperda

In een aangevulde genealogie van Ripperda op basis van Rutgers³² vinden we verschillende personen uit de 17de eeuw die kandidaat zijn voor de Ripperda die Turnhout ontvluchtte. Met die voorstelling is het niet eenduidig op te maken wie van de echtgenoten van de Ripperda's in Turnhout is overleden: noch de stad noch het jaar is erin opgenomen. Bijkomende informatie is daarom nodig om mogelijke kandidaten voor de wantbetaler aan te duiden. Omwille van de katholieke uitvaart van Ripperda's echtgenote beperk ik me tot de katholieken in dit geslacht. Een aangrijpingspunt is het onderzoek door Richard Paping van de Rijksuniversiteit van Groningen uitgevoerd³³. Hij heeft leden van de katholieke adel uit Groningen en Drente opgezocht en vond daaronder ook Ripperda's. Hij onderscheidt bij de Ripperda's van Winsum volgende katholieken: Wigbolt Ripperda en zijn zonen Frans Wilhelm, Luit Ludolph en Ludolph Luit. Of een van hen de wantbetaler was, kunnen we alleen uitzoeken door zoveel mogelijk gegevens over hen te verzamelen.

Wigbolt Ripperda werd geboren in januari 1613³⁴. Hij was de zoon van Luidt Ripperda en Ida Lewe van Zanderweer. Zijn vader was kapitein bij het

Groninger regiment³⁵. Onder de hoofding *Acta proclamationis et copulationis* werd een verbintenis³⁶, waarschijnlijk de ondertrouw, met **Ava Isabelle van Herema** ingeschreven. Dat ging door te Groningen op 18 augustus 1636. De registratie eindigde met *Hij van attestatie passiert den 20. Aug.* Het huwelijk werd te Holwinde op 11 september gevierd³⁷. Voorafgaand aan het huwelijk werd een huwelijkscontract afgesloten³⁸. Ava Isabella van Herema is geboren op 25 december 1615 te Holwierde en dochter van Ludolf van Heerema en Bele Sickinghe. Het echtpaar Ripperda-van

Herema kreeg drie meisjes en drie jongens. De familiechroniek Heerma³⁹ (kader 1) maakte er dagaantekeningen over. In de geboortevolgorde waren het deze kinderen: Elisebeth (1637), Frans Wilhelm (1642), Maria Joanna (1643), Luit Ludolph (1646), Ludolph (1649), Ida (1654). Wigbolt en Ava Isabella woonden op een grote boerderij in de gemeente Den Andel in Groningen⁴⁰. Beiden schijnen al overleden te zijn voor of in 1672. In dat jaar is hun boedelscheiding geregistreerd⁴¹. Dus is Wigbolt Ripperda al uit te sluiten als mogelijke wanbetaler te Turnhout in 1675.

1636 den 11^{den} septembris is unse dochter *Ava Bele* getrouwt met *Wigbolt Ripperda*, die brulloft in klein geselschaep gehouden up d'Holwinde: Godt verlene haer tesaemen voorspoedt end zalicheyt.

1637 – den 15^{den} juny, is unse dochter voorschr. up d'Holwinde gelegen van een dochter die gedoopt is worden *Elisebeth*.

1642 den 7^{den} juny, is dochter *Ripperda* up d'Holwinde gelegen van haer oltste sone, die upden 18^{den} detto is gedoopt worden end genoempt *Frans Wilhelm*, ende heb ick in plaetze ende ten schriftlijcken versoeke van haer furstl. Genaeden den Bischoep van Osnabrugge, dat kint geheven, die geboorts dach is een dingesdach gewest.

Anno 1643 – den den 21^{den} 8bris zijnde een saterdach des avents om elff uuhren, heft dochter *Ripperda* geboert in Groeningen, haer darde kint *Maria Joanna*, mijn l. huusfr. heft het ter dope gehouden.

Anno 1646 – den 11^{den} septembris zijnde een vrijdach tuschen elff ende twaelff uuhren des dages, heft dochter *Ripperda* gebaert haer veerde kint, een sone, *Luit Ludolph*.

1649 – op dage der hilliger drie Coningen is geboren dochter *Ripperda* vijfte kint, een sone, end gedoopt *Ludolph*.

1654 den 7e. 9bris is dochter *Ripperda* verlost van een jonge dochter des morgens tuschen 4 ende 5 uuhren, zijnde eenen dingesdach, is gedoopt *Ida*.

Kader 1 Uit de kroniek van de familie Heerma. Over hun dochter Ava Belle en Wigbolt Ripperda met hun kinderen

De broers van deze Wigbolt Ripperda zijn ook uit te sluiten. Asinga's echtgenote Lucretia Clant is voor 23 augustus 1663 overleden⁴². Mechteld van Vilsteren vrouw van Focco is in juli 1656 gestorven⁴³. Anna Elisabeth van den Steen wederheft van Georg (*voor 31 mei 1687⁴⁴): over beiden heb ik weinig gevonden om tot een besluit te komen.

Frans Willem Ripperda is geboren op 7 juni 1642 op Holwinde en gedoopt op 18 juni 1642. Hij overleed ergens tussen 22 juni en 12 augustus 1682⁴⁵. Hij werd op 17 mei 1673 tot ritmeester genomineerd⁴⁶. Hij was gehuwd met **Anna ten Holte**. Samen hadden ze een zoon Wigbolt. Die werd te Groningen verplicht in een protestantse gemeente gedoopt op 17 oktober 1672⁴⁷ omdat zijn moeder protestant was. Het tweede huwelijk ging hij aan met de katholieke **Anna Maria Ulger(s)** (*1705), douairière Johan Lodewijk Jarges⁴⁸. Zij

was omstreeks 1670 de nieuwe eigenaar van de borg Brake te Obergum⁴⁹. In 1675 laten schuldeisers van Frans Willem Ripperda dit goed verkopen⁵⁰. De verkoopdagen *bij der brandende keersen* vinden plaats op woensdag 16 en 23 juni 1675⁵¹. Gezien de samenloop van die datums in vergelijking met de begrafenis in 1675 te Turnhout is het aanlokkelijk om als hypothese te stellen dat waarschijnlijk Anna ten Holte te Turnhout is begraven. Een sterker argument om Anna ten Holte⁵² aan te duiden als overledene zou de huwelijksdatum⁵³ van Anna Maria Ulgers met Frans Willem zijn indien die na 15 februari 1675 valt. Gezien de verkoop van de borg De Brake op 16 juni 1675 start, lijkt het toch wel krap om te veronderstellen dat er in die voorafgaandelijke

periode een huwelijk plaatsvond. Bovendien Anna ten Holte is protestant (gebleven?) en dat zou eigenlijk een beletsel voor de katholieke ritus kunnen zijn. Met zekerheid mogen we Frans Willem als wanbetaler uitsluiten.

Luyrt (Luijrt Luidolph) Ripperda⁵⁴. Hij is kapitein van een *compagnie te voet*. In 1672 verschijnt zijn voornaam Luyrt in de boedelscheiding naar aanleiding van het overlijden van zijn ouders. Hij moet voor 20 maart 1673 overleden zijn. Uit een registratie te vinden bij de Hoge Justitiekamer (GA) over een schuld van Luyrt Ludolph is er geen sprake van een echtgenote. Luijrt Luidolph kunnen we ook uitsluiten als wanbetaler te Turnhout in 1675.

Ludolph Luidt Ripperda (° Driekoningendag 1649 - *Namen, 17 april 1721⁵⁵). Hij was militair in dienst van de Republiek van de Zeven Verenigde Nederlanden. Op 1 maart 1703 werd hij kolonel, in 1706 brigadier. Deze loopbaan beëindigde hij als commandant van het Nederlandse garnizoen in de vesting te Namen – de huidige citadel-. In deze stad stierf hij. Namen was een barrièrestad geworden als gevolg van de Barrièretraktaten sinds 1697⁵⁶. Deze barrièresteden waren de vooruitgeschoven verdedigingslinies - een eis van de Zeven Verenigde Nederlanden- tegen een mogelijke Franse inval in de Nederlanden. Ludolph Luidt was tweemaal gehuwd. De eerste maal met **Maria Isabella van Deest/Diest**⁵⁷ te Oldehove op 27 februari 1676 (ondertrouw te Groningen op 12/02/1676). In een tweede huwelijk ook te Oldehove met **Anna van Ewsum** op 18 januari 1705⁵⁸. De huwelijksdatum sluit uit dat deze Ludolph Luidt Ripperda de wanbetaler in 1675 was.

Voorlopig besluit van het onderzoek

Het godsdienstig geloof

Omwillen van de bovenstaande resultaten is de opsporing van deze wanbetaler dus nog niet beëindigd. Er zal dus verder onderzoek moet

gebeuren om een lid van het geslacht Ripperda tot wanbetaler te bestempelen. Een uitgangspunt van dit onderzoek blijft dat minstens de echtgenote en niet noodzakelijk de heer Ripperda katholiek waren.

Bijkomende richting van het onderzoek: militair?

Ten slotte rijst ook deze vraag op: “In welke hoedanigheid verbleef deze heer Ripperda en zijn echtgenote in februari 1675 te Turnhout?” Uit het bovenstaande onderzoek kunnen we afleiden dat Ripperda misschien een Staatse⁵⁹ militair was die was ingekwartierd of passeerde te Turnhout? Indien hij een officier was in het Staatse leger loont het de moeite om de Turnhoutse archieven over het jaar 1675 te doorploegen. In schepenakten en andere werden rekeningen van inkwartieringen van regimenten of berichten daarover opgenomen. Zo kunnen we misschien de naam van het regiment of compagnie van het staatse leger te weten komen. Er bestaan in Nederland conduitestaten, ranglijsten, recrutenlijsten en stamboeken waar de militairen van die legereenheden te vinden zijn⁶⁰.

Dat onderzoek op een selectie⁶¹ van archiefstukken uit het Turnhoutse Stadsarchief leverde rekeningen op in verband met onkosten gemaakt door legereenheden van Staatse of van niet bij naam genoemde legerafdelingen. Maar geen enkele heldere aanduiding naar een Staats regiment of een compagnie stond er neergeschreven.

Wel vond ik een opdracht aan *Monsieur Empssens Borgemeester Vrijheijt Stadt* die 120 gulden moet betalen aan *Christina Box* voor de uitgaven van *Staatse Ruijters*. Die opdracht was gedateerd op 17 maart 1676⁶². Ook na 1675 verleende Christina Boecx blijkbaar prestaties aan legereenheden.

Openstaand onderzoek

In 1671 werd een Infanterieregiment Ripperda opgericht dat onder leiding stond van Unico Ripperda tot Hengelo⁶³. In 1673 werd dit regiment ingelijfd in het Regiment Nassau-Siegen onder leiding van Willem Maurits Prins van Nassau-Siegen. Deze Unico (°1635-°1678) huwde in 1659⁶⁴ te Zaltbommel⁶⁵ in Gelderland met Margarita van Merode van Rummen (°omstreeks 1610⁶⁶). In 1666 was hij ritmeester en in datzelfde jaar werd hij kolonel van de cavalerie. Het overlijdensjaar van Margaretha is nog niet ondubbelzinnig gedocumenteerd. Was deze Merode katholiek? Werd dit regiment

in Turnhout ingekwartierd in 1675? En was Unico nog lid van dit regiment? Unico was zeker een berooid man.

In Zaltbommel registreerde de kerkmeester op 1 april 1684 een ontvangst⁶⁷ voor het luiden van de klok en voor de begrafenisrechten voor *juffr merode*. We veronderstellen dat deze juffrouw niet de echtgenote van Unico Ripperda was. Er zijn nog vrouwelijke Merode's in Zaltbommel als bruid geregistreerd.

En wat met archeologisch onderzoek?

In 2010-2011 werd er door de Archeologische Dienst Antwerpse Kempen (AdAK⁶⁸) opgravingen verricht op de Turnhoutse Grote Markt en binnen de noordzijde van de oude omschrijving van het kerkhof aan de Sint-Pieterskerk. Alleen de meest recente graven uit de zestiende tot de achttiende eeuw werden bereikt, aangezien slechts het bovenste archeologisch vlak werd onderzocht. Er werden 25 begravingen gedocumenteerd, waarvan 9 (5 vrouwen, 3 mannen, 1 kind) fysisch antropologisch werden onderzocht. Maar er zijn geen voorwerpen gevonden die kunnen worden toegewezen aan personen⁶⁹. Tevens liggen er nog honderden niet onderzochte begravingen onder oppervlakte van het oude kerkhof.

Jef Van Doninck⁷⁰ van Erfgoed Noorderkempen bevestigde me dat er ook geen DNA-onderzoek op de skeletten werd uitgevoerd. Daardoor is vergelijking tussen mogelijke DNA-stalen van aangetrouwde families aan de Ripperda's met deze 5 vrouwen of uit andere opgravingen te Turnhout uitgesloten. Bovendien staat zulke onderzoeksvraag op dit moment op een te breed genealogisch onderzoeksveld. Bij welke aangetrouwde families bij de Ripperda's moeten we gaan zoeken? Men zal zich dus eerder op onderzoek van geschreven historische bronnen moeten richten om de namen van Ripperda en zijn echtgenote te vinden.

Andere bijzonderheden over Ripperda

Etymologie van de familienaam

De mannelijke voornaam Rippert is de bron voor de geslachtsnaam of patroniem Ripperda⁷¹. De afleiding in de familienaam is een versteende naamvalsuitgang uit een vroegere periode van het Fries en is een zwakke genitief (bezitsvorm). Ripperda betekent dus 'van de Ripperts of behorend tot Rippert'⁷² of ook nog 'zoon van Rippert'⁷³.

Rippert is een Friese naam en een tweestammige Germaanse naam, uit Rikberht: Rik- 'mchtig, aanzienlijk' en -bert 'glanzend, stralend, schitterend'. De betekenis is dus ongeveer 'mchtig en schitterend', 'schitterend door macht'⁷⁴.

Het wapen van het geslacht Ripperda

Het stamwapen (Figuur 7) van de Ripperda's voert in het schild 'in zwart, een ridder in volle uitrusting met getrokken zwaard op een galopperend paard alles van goud'. De familie gebruikte dit in verschillende varianten⁷⁵.

Figuur 7 Wapen van Ripperda (Bron: Wikiwand)

Misleidend gebruik van de naam Ripperda

Een bedriegelijk gebruik van de naam en afstamming van Ripperda is in de 21ste eeuw opgemerkt. Daarbij werd de genealogie Ripperda opgesmukt met een verzonnen tak Cosijn-von Ripperda en een zichzelf toegediende adellijke titel van baron.⁷⁶

En zo mogen we afronden dat nadat in de 17de eeuw een Ripperda als wanbetaler werd betrapt, de huidige niet-adellijke afstammelingen van het geslacht Ripperda worden geconfronteerd met een niet geoorloofd gebruik van hun familienaam.

Tot slot

... een luchtige noot om af te sluiten. Kan de kerkfabriek van Sint-Pieter een poging wagen om deze kosten met inbegrip van inflatie en intresten te verhalen op koning Willem-Alexander der Nederlanden? Hij is een afstammeling via twee lijnen der Ripperda's⁷⁷. Als 'heer van Turnhout'⁷⁸ kan hij toch niet toestaan dat zijn stad en vrijheid, en de parochie Sint-Pieter in deze zaak schuldeisers blijven? Daarmee lost hij groothartig

deze schuld af. Die bedraagt met de huidige koopkracht iets meer dan 171,04 euro⁷⁹ zonder de intresten. Alhoewel ... dit zou misschien een precedent vormen want er zijn nog andere Ripperda's met schulden gekend. En zijn die allemaal vereffend?

Een toemaatje

Compagnie te voet, het staatse leger in de 17de eeuw, in de 21ste eeuw historisch nagespeeld. (<https://www.dutchrevolt.nl/>)

Afkortingen

AdAK Archeologische Dienst Antwerpse Kempen (nu Erfgoed Noorderkempen)
AG Alle Groningers
CBG Centrum voor Familiegesciedenis (vroeger Centraal Bureau voor Genealogie)
DBNL Digitale Bibliotheek van de Nederlandse letteren
GA Groninger Archiven
DTB Doop-, trouw- en begrafenis-/overlijdensregister
HJK Hoge Justitiekamer (Groninger Archiven)
IBW Infobulletin Winshem
ON Oud nummer bij Stadsarchief van Turnhout
RA Rijksarchief in België
SAT Stadsarchief van Turnhout
TN Taxandria Nieuws

Geraadpleegde bronnen

Adriaensen, Erik., *Turnhout in het verleden*, 2006.
(<https://stadsarchiefturnhout.turnhout.be/turnhout-in-jaartallen>)

Alle Groningers, (<https://www.allegroningers.nl/>)

Alma, 2021 (<https://www.redmeralma.nl/index.html>)

Alma, Redmer, De grafzerken van Farsum, Farsum, 2016.

Alma, Redmer, Ripperda, e-mails.

Archieven.nl (<https://www.archieven.nl/nl/>)

Aspeslagh, John. 'Spanje erkent de republiek der Verenigde Provinciën (1648)', *Siagrius, weblog van John Aspeslagh*, 3 december 2012 (<http://siagrius.be/siagrius/?p=3490>).

Beeldbank Groningen (<https://www.beeldbankgroningen.nl/>)

Centrum voor Familiegesciedenis, *Nederlandse Familienamenbank* (<https://www.cbgefamilienamen.nl/nfb/>)

Cosijn, Hendrik, 'Overzicht takken' op: Tetters, Marcel, *Rijk van Ripperda*, 2009
(<http://www.marceltettero.nl/rijkvannipperda/index.html>)

De regimenten van het Nederlandse leger
(<https://hcvv.home.xs4all.nl/milweb/Nederland/index.html>)

Delaruelle, Stephan & Tops, Bert, *Turnhout en de Grote markt*, Turnhout, 2012.

De Reu, Johan, 'Het Sint-Pieterskapittel van Turnhout', *Taxandria Jaarboek*, 83 (2011), 69-122.

De verhalen van Groningen
(<https://www.deverhalenvangroningen.nl/>)

Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren,
(<https://www.dbnl.org/>)

'dr. Eugeen van Autenboer °15 mei 1920-†11 maart 2008', *De Kempische Genealoog*, (2008), nr. 3, 3.

Friese Regimenten (<https://www.frieseregimenten.nl/>)

Groninger Archiven. Regionaal historisch centrum
(<https://www.groningerarchiven.nl/>)

Groningen (Kerkelijke Gemeente), 'Ondertrouwboek 1623-1636', *Doop-, trouw- en begraafboeken in de provincie Groningen*.

Historische Vereniging Winsum-Obergum, *Infobulletin Winshem*
(<https://www.winshem.nl/index.php/winshem-infobulletin-van-de-historische-vereniging-winsum-obergum/>)

Historiek Online Geschiedenismagazine (<https://historiek.net/>)

'Historische stadskern van Turnhout', *Vlaanderen onroerend erfgoed*, erfgoedobject 300598
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300598>)

Internationaal instituut voor sociale geschiedenis
(<https://iisg.amsterdam/nl>)

Jansen, Josephus Evermodus, *Turnhout in het Verleden en het Heden, eerste en tweede deel*, Turnhout, 1905.

Meertensinstituut, *Nederlandse voornamenbank*
(<https://www.meertens.knaw.nl/nvb/>)

Molen echo's

Nevenzel, G., *Naamkunde*
(<https://www.nevenzel.nl/04%20Staringcollege/NMKD0.html>)

Nienhuis, O.J., 'Familiekronieken Clant, Gramaye en Heerma (1585-1731)', *Gruoninga*, 57 (2012), 106-140.

'Object in de kijker', *Taxandriamuseum*
(<https://taxandriamuseum.turnhout.be/>)

Paping, Richard., e-mails.

Paping, Richard, *Leven en werken in Winsum, Obergum en omstreken ca. 1550- ca. 1850 in een regionaal, nationaal en internationaal vergelijkend perspectief. Lezing voor de Historische Vereniging Winsum, Obergum*, 11 maart 2011.
(<https://research.rug.nl/en/activities/leven-en-werken-in-winsum-obergum-en-omstreken-ca-1550-ca-1850-in>)

Paping, Richard., *Rooms-Katholieke adel in de provincie Groningen, i.h.b. in de Ommelanden. In de 17e eeuw en 18e eeuw. Lezing voor Historische Kring Ubbega en de Stichting Heerlijkheid Harssens, Adorp*, 29 oktober 2008,
(<https://www.rug.nl/staff/r.f.j.paping/rkadelgroningenharssenspoerpoint.pdf>)

Paping, Richard. *De Rooms-katholiek gebleven adel in Drenthe 1592-1750. Lezing voor de Drentse Historische Vereniging te Assen*, 28 januari 2009.
(<https://www.rug.nl/staff/r.f.j.paping/rkadelndrentheassen2009poerpoint.pdf>)

Rijksarchief in België (<https://www.arch.be/index.php?l=nl> of <https://search.arch.be/nl/>)

‘Ripperda’, Wikiwand (<https://www.wikiwand.com/nl/Ripperda>)

SAT (<https://stadsarchiefturnhout.turnhout.be/>)

SAT, *Genealogie Turnhout* (<https://genealogie.turnhout.be/>)

SAT, *Kerkrekeningen van de Sint-Pieterskerk in de periode Sint-Jan 1673 tot Sint-Jan 1675*.

SAT, *Mortuarium. Seu registorum defunctorum insignis ecclesiae parochialis ac collegiatae S: petri Turnholti 2 jan: 1659-30 dec: 1779 Tom 1*.

SAT, ‘Archief in de kijker. Object van de maand’ (<https://stadsarchiefturnhout.turnhout.be/nl/content/1098/archief-in-de-kijker.html>)

Schansker, Gert., e-mails.

Taxandria, Geschied- en Oudheidkundige Kring van de Antwerpse Kempen (<https://www.taxandriavzw.be/welkom>)

Taxandria Nieuws, (2023), nr. 3, 3.

Tersteeg, Jacques, ‘Een brief van een soldaat uit Obergum tijdens de Belgische opstand in het jaar 1831 aan zijn familie. Aflevering 2’, *Infobulletin Winshem*, 16 (2011), nr. 3, 2-12.

Tersteeg, Jacques & Wolters, Kees, ‘De minuutplans van de gemeente Winsum van 1828. Aflevering VI: De Blauwborg en De Brake (Sectie C)’, *Infobulletin Winshem*, 5 (2000), nr. 3, 12-19.

Turnhout, *Musea Turnhout* (<https://www.turnhout.be/museaturnhout>)

Uit de oude koektrommel (<https://www.uitdeoudekoektrommel.com>)

Van Agteren, Pieter. [=Cosijn, Hendrik], *Genealogie van het geslacht Ripperda en Cosijn van Ripperda*, 2010

(<https://docplayer.nl/23040818-Genealogie-van-het-geslacht-ripperda-en-cosijn-von-ripperda.html>)

van Autenboer, Eugene, ‘Kosten bij begrafenis en uitvaart in de 17de eeuw te Turnhout’, *De Kempische Genealog*, 12 (2000), nr. 3, 6-10.

van Autenboer, Eugene, *Overlijdens en uitvaarten van de Sint-Pieterskerk Turnhout, 1533-1662* (Documenten uit het Turnhouts Archief, nr. 3), Turnhout, 2003.

van Autenboer, Eugene, ‘Wanbetalers zijn van alle tijden’, *De Kempische Genealog*, 12 (2000), nr. 3, 11.

van der Veen, Sijze, ‘JCW en JWR: reconstructie van een gemiste kans’, *Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman*, 22 (1999), 13-28.

Vandewalle, Paul, *Oude maten en gewichten en muntstelsels in Vlaanderen, Brabant en Limburg*, Gent, 1984.
(Te raadplegen op <https://www.familiegeschiedenis.be/sites/default/files/inline-files/OudeMatenEnGewichten.pdf>)

Van Doninck, Jef, ‘Archeologisch onderzoek Grote Markt te Turnhout 2010-2011: DNA?’ e-mails van 20 en 21 september 2023.

Visser, Emiel, ‘Verslag van de lezing Het avontuurlijke leven van Johan Willem Ripperda een Spaanse Groninger in Marokko’, *Infobulletin Winshem*, 17 (2013), nr. 2., 21-22.

Wikipedia (<https://www.wikipedia.org/>)

Winkler, Johan, *De Nederlandsche geslachtsnamen. In oorsprong, geschiedenis en beteekenis*, Haarlem, 1885.
(<https://www.gutenberg.org/files/36077/36077-h/36077-h.htm#pb113>)

Zoek je familienaam (<https://www.familienaam.be/>)

Eindnoten

¹Dr. Eugene van Autenboer ...’, 3. (*1920-2008)

²Daarom gaat mijn dank uit naar Bart Sas, stadsarchivaris van Turnhout, die me een selectie van archiefstukken aanbracht die ik kon raadplegen. Aan Jef Van Doninck van Erfgoed Noorderkempen een zelfde dank voor de info over archeologisch onderzoek. Richard Paping (Rijksuniversiteit van Groningen), Redmer Alma (historicus en archivaris) en Gert Schansker brachten de historische feitelijkheden over Ripperda aan, waarvoor mijn dank. Op digitale wijze hielpen zij de afstand tussen mijn woonplaats te Leuven en Groningen te overbruggen.

³E. van Autenboer, ‘Wanbetalers ...’, 11-12. (In bijlage 1 en 2 de bewerkte transcriptie ten behoeve van dit artikel. Afdruk van de originele tekst werd me door het SAT geleverd.)

⁴E. van Autenboer, ‘Kosten...’, 6-11

⁵Zeker te begrijpen dat de uitvaart in het kerkgebouw plaatsvond en de begrafenis op het kerkhof. Er is geen aanwijzing dat de kist in het kerkgebouw werd *gesonken*. Ter controle kan men het overzicht van de Turnhoutse graf- en gedenkschriften bij het Rijksarchief in België raadplegen. De Antwerpse Commissie van Graf- en Gedenkschriften, 1843-1993 heeft die lijst samengesteld

⁶In 1675 bestond er een kerkfabriek (*fabrica quoque Ecclesie*). Die bestond uit twee leken door de Vrijheid aangesteld, de kerkmeesters met daarnaast een kanunnik, de fabrieksmeester. Zij

stonden in voor het beheer van de materiële middelen die nodig waren voor de uitoefening van de eredienst (J. De Reu, ‘Het Sint-Pieterskapittel...’, 102-103)

⁷J. De Reu, ‘Het Sint-Pieterskapittel ...’, 75-87.

⁸Turnhout heeft de vrijheid- en stadstitels omstreeks 1212 van Hendrik I, hertog van Brabant, bekomen (Taxandria,... ‘Geschiedenis van Turnhout’).

⁹Het pond te Turnhout was 0, 470156 kg groot. P. Vandewalle, *Oude maten ...*, ‘Kwartier (...) Turnhout (...)’, G:1.

¹⁰Eerst woonden ze in het *Cortstraetjen* later in de *Lange Audaenstraat*. Vanaf 1668 huurden ze in de Herentalsstraat het huis van de secretaris Proost (J.E. Jansen, deel 1, blz. 264). Later (...) in september 1673, vestigden de kanunnikessen van het Heilig Graf (sepulcrien) zich in een klooster in de Herentalsstraat (ongeveer op de hoek van de Herentalsstraat en de Sint-Jozefstraat) waaraan ook een kapel werd gebouwd: ‘*Finalyk hebben deze Religieusen, ten jaere 1673, op den 20. September gekogt van de Weduwe wylent Sr. Sebastiaen van Meurs, een groot Huys met Hof, Schuere, Stallinge en voordere kleyne Huyskens daer aen annex, gelegen in die zelve Herenthalsche straat.* (...)’ (TN, 2023, nr.3, blz. 25).

¹¹Goormolen.

<https://www.molenechos.org/molenechos.php?nummer=412>

¹² Oranjemolen.

<https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=3525>

¹³ SAT, Object van de maand, oktober 2008, nr. 18

¹⁴ Raadpleeg de parochieboeken van Sint-Pieter op SAT Genealogie Turnhout. De bladzijdenummers verwijzen naar de folio's (gedigitaliseerde akten) in de boeken voor de periode waarin de levensgebeurtenis plaatsvond. Willem van Alphen: *1603 (blz. 409bis), *1660 (blz. 4753). Christina Boecx: *1610 (blz. 536), *1690 (blz. 4762). Huwelijk 1630 (blz. 5324). De doopsels van de kinderen van het echtpaar van Alphen-Boecx: Augustinus, 22 mei 1631 (blz. 815); Maria, 20 februari 1633 (blz. 843); Margareta, 10 november 1637 (blz. 933); Adrianus, 20 mei 1640 (blz. 967); Joannes, 26 januari 1642 (blz. 1001), Guilielmus, 6 januari 1645 (blz. 1048); Adrianus en Maria, 30 juni 1647, (blz. 1089); Cornelius, 5 april 1649 (blz. 1121); Catharina, 6 november 1650 (blz. 1142).

¹⁵ Varianten in de andere registraties voor deze persoon: Bockx, Bock, Boucx, Box.

¹⁶ E. van Autenboer, *Overlijdens en uitvaarten ...*, 188.

¹⁷ Genealogie Turnhout (blz. 4785). De lettertekens die voor Rapperdael verschijnen: uxor (echtgenote) is weinig waarschijnlijk omdat deze schrijfwijze niet overeenkomt met voorbeelden op die bladzijde. Op dezelfde bladzijde en blz. 4786 staan tekens die er sterk op lijken. Ze beginnen met een gestileerde 'd'? Dan zouden die lettertekens dominus (domini) of heer (van de heer) kunnen betekenen. Zie de begrafenis van de kanunnik Joannes de Cort op 15 september 1675 voor deze eigen versie van de letter d.

¹⁸ Alhoewel een schrijfvariant zoals Rapperdael ook wel zou kunnen. De persoon die in de 19de eeuw de indexen van de Turnhoutse kerkregisters opmaakte, meende deze naam zo te lezen. In een zoektocht op de website van WiewasWie (Nederland) kon ik geen Rapperdael vinden, wel de familienaam Ripperdael. Een man uit Bergen-op-Zoom in Noord-Brabant in de 17de eeuw. Zou Ripperdael een vervorming van Ripperda kunnen zijn? Zoeken naar personen bij het Rijksarchief in België leverde geen resultaten op voor Ripperdael of Rapperdael, wel voor Ripperda. Ook namen zoals Ulger, He(e)rema, (van) Diest, Deest zijn er te vinden.

¹⁹ SAT, *Genealogie ...*, 10_B_1659_1779_p4750_5116, 4785.

²⁰ R. Alma, *Ripperda ...* (...) Feit is dat het geslacht Ripperda in de wettige mannelijke lijn in 2012 is uitgestorven met de Deense William de Ripperda (...). Van de bekende hertog Johan Willem Ripperda (n.v.d.a. 1682-1732) zijn via bastaardij nog honderden naamdragers in leven, voornamelijk in Amerika en Duitsland. Die stammen dus wel echt van de Ripperda's af, maar niet in wettige lijn. (...)

²¹ Centrum voor Familiegeschiedenis, *Nederlandse ...*, Ripperda; *Zoek je familienaam*, Ripperda.

²² <https://www.winsum.info/meer-over-winsum/de-borgen>

²³ J. Tersteeg, 'Een brief ...', 6. (...) In 1787 erfde Aldert Pieters, samen met zijn broer Harm Pieters en zus Fokeltje Pieters de boerderij Ripperda in Winsum (Ripperdaheerd) van hun vader Pieter Alderts. Na 1811 noemden zij zich naar de boerderij 'Ripperda'(...)

²⁴ <https://www.wikiwand.com/nl/Hoofdeling>

²⁵ IBW 1997 nr. 3, 2; R. Alma, 'Stamreeks', *Grafzerken ...*, 14 e.v.

²⁶ R. Alma *De grafzerken ...*, 4.

²⁷ [https://www.wikiwand.com/nl/Europese godsdiensoorlogen](https://www.wikiwand.com/nl/Europese_godsdiensoorlogen)

²⁸ E. Visser, 'Verslag ...', 23.

²⁹ <https://historiek.net/vrede-van-munster-1648-tachtigjarige-oorlog/79537/>

³⁰ S. van der Veen, 'JCW en JWR ...', 14-15.

³¹ [https://www.wikiwand.com/nl/Johan Willem Ripperda](https://www.wikiwand.com/nl/Johan_Willem_Ripperda)

³² C.P.L. Rutgers is de bron voor de genealogie van het geslacht Ripperda door P.W.G. van Agteren opgesteld. Voor de leden van Ripperda uit de 17de eeuw heb ik mij op deze laatste bewerking gebaseerd.

³³ R. Paping, *De Rooms-katholiek gebleven ...*, Ripperda; R. PAPPING, *Rooms-Katholieke adel ...*, Ripperda.

³⁴ Voor sommige levensgebeurtenissen vond ik niet onmiddellijk historische bronnen zoals oorspronkelijke akten of betrouwbare (wetenschappelijke) publicaties. Meestal zijn ze opgenomen in overzichten van niet-professionele genealogen. De datums en de personen daaraan verbonden zijn daarom met enig voorbehoud te nemen.

³⁵ <https://www.frieseregimenten.nl/officier/luert-ripperda/>

³⁶ Groningen (kerkelijke gemeente), 'Ondertrouwboek 1623-1636', ..., 542. Ik heb bewust voor de term 'verbintenis' gekozen. De Ripperda's en de Heerema's waren katholiek en de registratie gaat door in een protestantse kerk. Tijdens de reformatie werden er bijzondere regels aan de katholieken opgelegd, zoals bij huwelijken. Als voorbeeld denk ik aan het *Echtreglement voor de Generaliteitslanden* (= o.a. Staats-Brabant) van 18 mei 1656. Omdat na deze inschrijving een bericht over de attestatie staat, neig ik eerder naar de idee dat de verbintenis een ondertrouw was. De inschrijving van de *drie geboden of afroepen (bannis)* moest verplicht voor een publiek ambt of een predikant gebeuren. In dat geval gaven deze een bewijs of *attestatie* van ondertrouw zodat het huwelijk op een andere plaats kon doorgaan. De dagaantekening van Heerma over het huwelijk te Holwinde moet zo worden begrepen.

³⁷ O.J. Nienhuis, 'Familiekronieken ...' (mededeling door G. Schansker op 20 augustus 2023).

³⁸ GA, Ripperda-van Goltstein, 1530-1789, [toeg. 568] Plaatsingslijst 24 'Huwelijkscontract tussen Wigboldt Ripperda en Ave Isabelle van Heerma, 1636.'

³⁹ O.J. Nienhuis, ibidem. (Mededeling door G. Schansker)

⁴⁰ R. Paping, ..., e-mail augustus 2023.

⁴¹ GA, Verzameling Losse stukken [toeg. 833], inv.nr. 638: Akte van boedelscheiding door Frans Wilhelm Ripperda van Winsum, Luyrt Ripperda van Winsum, Ludolph Luyrt Ripperda van Winsum, Johan Christoffer van Deest op Saexumbergh, François Adolph van Cranevelt tot der Linden en zijn echtgenote Maria Johanna Ripperda van Winsum en Ida Isabella Ripperda van Winsum, als erfgenamen van Wigboldt Ripperda van Winsum en Ava Isabella van Heerma. Gedrukt, 1672. Daaruit blijkt in elk geval dat de ouders in 1672 al overleden zijn en daardoor valt Wigboldt af als wanbetaler. Mededeling door R. Alma, *Ripperda*, 6 augustus 2023.

⁴² 'De Groningse Ubbena's' *Geschiedenisweb*. (...) 23 augustus 1663... *erfgenamen van wijlen hun tante Lucretia (n.v.d.a. Clant), aan haar echtgenoot Asinga Ripperda van Winsum de volle beschikking over de hun toekomstige nalatenschap laten (...)* <https://www.geschiedenisweb.nl/personen/De%20Groningse%20Ubbenas.pdf>

⁴³ Nazaten de Vries

<https://www.nazatendevries.nl/Genealogie/NazatenDeVriesWeb/huningaframeset.htm?huninga000279.htm>

⁴⁴ Nazaten de Vries

<https://www.nazatendevries.nl/Genealogie/NazatenDeVriesWeb/huningaframeset.htm?huninga001319.htm#26395>

⁴⁵ G. Schansker, *Trekcedullen*, 18 augustus 2023 b. bijlage Frans Willem Ripperda: HJK Requestboek 5, fol. 29, (...) *Lune den 14 januarij 1684 ... van wijlen ritmester Frans Wilhelm Ripperda ende desselfs naegelatene weduwe Anna Maria Ulgers (...)* G. denkt dat hij in de zomer van 1682 is overleden. Na een registratie in HJK 910 Fol. 294, (...) *Jovis den 22 junii 1682 De sake van EE jr Frans Willem Ripperda C jr Horenken ... volgt Fol 319 v.(...) Sabbathi den 12 Aug: 1682 Op het gedane versoeck van de Heer majeur Ripperda hebben de H:H: Lieutenant ende Hooftmannen deselve geaccordeert de erffnisse van de Ritmester Ripperda sub beneficio inventarij an te vaerden (...)*

⁴⁶ GA Ommelander archieven, 1558-1862 [toegang 2], inventaris 1019 Register van resolutie en uitgegane brieven van de gecommiteerden tot de secrete zaken, 1672 jan 18 – 1676 jan 22 (...) 17 mei 1673 ... *D' Heeren van de Stadt hebben ter vergaderinge bekend gemaectt, dat dieselve hadden genomineert Frans Wilhelm Ripperda tot Ritmeester (...)*

⁴⁷ GA, Algemeen doopboek 1658-1676, archiefnummer 124, DTB enz. in de provincie Groningen, inventarisnummer 147.

⁴⁸ G. Schansker, *Trekcedullen*, 18 augustus 2023 b, bijlage Frans Willem Ripperda, + 1669/1670 want HJK 898, Fol. 3v, *Sabbati den 16 Januarij 1669 In saeken EE Jr Johan Lodewijck Jarges contenderende tegens Sicco (...)* en HJK 900, Fol. 37v, *Jovis den 26 Januarij 1671 Evert Gerrits en consorten in qlte C EE Jr Jan Jarges weed:(...)* GA, Kerkelijke gemeente Groningen, Ondertrouwboek 1646-1649, archiefnummer 124. Gehuwd als Johan Lodewich Jarges op 27 oktober 1649 te Groningen met Anna Maria Ulger.

⁴⁹ J. Tersteeg & K. Wolters 'De minuutsplans ...', 18

⁵⁰ GA, 136 HJK, 1444-1811, Inventaris 1820 *Publikatie van de verkoping ter instantie van de crediteurs van ritmeester Ripperda van de borg Ter Brake onder Obergum, 1675.*

⁵¹ Tekst geleverd door Gert Schansker per e-mail 18/08/2023 a. Uittreksel (...) Fol. 52v *Mercurii den 16 en 23 junii 1675. Stadthouder ... ter instantie der crediteuren van ritmr Ripperda noie uxoris ... vercoopen ... de EE manhaften Heer Ritmr Ripperda ende vr Anna Maria Ulgers echtelieden heert landes onder de clocke slach van Obergum ... met alle annexen de Braeke genaemt (...)*

⁵² Tijdens de voorbereiding van dit artikel vond ik voor de ingeschatte overlijdensperiode 1672-1675 in het bronnenoverzicht van AG geen begraafboeken.

⁵³ Bij de voorbereiding van dit artikel vond ik op AG geen huwelijk van Anna Maria Ulger(s) met Wigbolt Ripperda.

⁵⁴ a) 1019 Register van resolutie en uitgegane brieven van de gecommiteerden tot de secrete zaken, 1672 jan 18 – 1676 jan 22. 20 maart 1673 (...) *ende d' Heeren van d' Ommelanden de compagnie te voet door de doodt van Capitain Luijrt Ludolph Ripperda impretabel geworden (...)*

b) G. Schansker (18/08/2023 b, bijlage Frans Willem Ripperda) deelt volgende twee uittreksels mee uit HJK 906 Jovis den 19 Decemb 1678 Fol 702 EE *majeur Luidolph Luit Ripperda contra d EE jr Frans Willems Ripperda op Addinga in (...)* Fol. 702 v *Idem contra (...)* tot verminderinge van *sijn overledene broers Luit Luidolp Ripperda schulde (...)*.

⁵⁵ 'Ripperda, Ludolph Luidt [1]', Blok, P.J. & Molhuysen, P.C. *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek, deel 6*, Leiden, 1924, 1188.

⁵⁶ <https://historiek.net/het-barrieretraktaat-en-de-barrieresteden/136361/>

⁵⁷ GA, Kerkelijke gemeente Groningen, Ondertrouwboek Groningen 1674-1679, 12-02-1676; GA, Kerkelijke gemeente Oldehove, Doop- en trouwboek Oldehove, 1661-1811, 27-02-1676.

⁵⁸ GA, Kerkelijke gemeente Oldehove, Doop- en trouwboek Oldehove, 1661-1811, 18-01-1705

⁵⁹ Het Staatse leger was het leger van de Verenigde Provinciën (later Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden) van 1576 tot in 1795 bij de stichting van de Bataafse Republiek. (Wikipedia)

⁶⁰ a) Friese regimenten <https://www.frieseregimenten.nl/> waaronder het Groninger Regiment. Officiëren in dit laatste regiment werden door Groningse bestuurders aangesteld.

b) Nederlandse Nationaal Archief <https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/het-staatse-leger-militairen-voor-1795#collapse-9147>

c) Zie ook voor Ripperda: Raad van State, commissieboeken, https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00194?activeTab=nt&searchTerm=Ripperda&sortering=prs_achternaam&volgorde=asc

d) De infanterieregimenten van het Nederlandse leger (1572-

<https://hcvv.home.xs4all.nl/milweb/Nederland/Infanterie/list-1772.html>

e) 'Militaire stamboeken ...', *Uit de oude koektrommel*.

<https://www.uitdeoudekoektrommel.com/militaire-stamboeken-en-conduitelijsten-staatse-leger-1707-1795/#Eskadron%20Gardes%20du%20Corps>

⁶¹ De volgende archiefstukken uit SAT werden doorgenomen: Militaire prestaties 1650-1699 (archief 2472), Specificaties-Logeeringen- Deboursementen- Militaire passeeringen 1650-1749 (archief 2466); Militaire prestaties 17-18de eeuw- oorlogslasten (archief 2460); Schepenregister ON 1036 en ON 1037. Er werd gezocht in de periode 1674 tot en met 1676.

⁶² *Monsieur Empssens Borgemeester voorleden V(rijheijt) S(tadt) sal ghelieven te geven aen Christina Box ter saecke van verteeinghe van Staetse*

Ruijters de somme van hondert twintich guldens

dese overbrengende sal tot korttinge dienen

van V S slaete actien ter Ordonnantie gegeven

de 17 meert 1676 ----- dico 120 guls

120 Visa

Jan Schrijvers

Nicolaes Loomans

Geeraerd Cuylaerts

P Cleijmans (SAT archief 2466)

⁶³ 'De infanterieregimenten van het Nederlandse Leger' *De regimenten van het Nederlandse leger*, Zoek op 1671 en Ripperda.

De regimenten werden gecatalogeerd naar de naam van hun

hoogste legeroverste; DBNL, Unico Ripperda

https://www.dbnl.org/tekst/molh003nieu06_01/molh003nieu06_01_1834.php

⁶⁴ Regionaal Archief Rivierenland (Gemeente Zaltbommel)

Huwelijk Unico Ripperda met Margareta Merode op 6 mei 1659.

https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=100&miadt=102&miview=tbl&milang=nl&mizk_alle=Merode%20Ripperda

⁶⁵ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Zaltbommel_\(stad\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Zaltbommel_(stad))

⁶⁶ https://nl.wikisage.org/wiki/Huis_Merode. Rummen is een deelgemeente van de Vlaams-Brabantse gemeente Geetbets. Een tak van de Merode's was daar fedodale heerser.

⁶⁷

https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=310&miadt=0&miview=tbl&milang=nl&mizk_alle=zaltbommel&mip3=merod

⁶⁸ Erfgoed Noorderkempen (<https://erfgoednoorderkempen.be/>)

⁶⁹ S. Delaruelle & B. Tops, *Turnhout ...*, 110-121.

⁷⁰ J. Van Doninck, e-mail 20 september 2023.

(...) Ik kan u bevestigen dat er geen DNA onderzoek werd uitgevoerd op deze skeletten, alsook geen stalen genomen. (...) Zoals u in het boek (*n.v.d.a. Delaruelle & Tops*) ook kan zien, lagen de opgegraven skeletten verspreid over de hele zone. We hebben dus geen volledig stratigrafisch beeld van het kerkhof en daardoor ook de ruime datering '16-18de eeuw'. Precieze dateringen waren niet mogelijk. Ik wil toch ook wel graag meegeven dat het ook onmogelijk is om een link te leggen tussen de skeletten die destijds opgegraven werden en eventueel personen waarvan historisch bekend is dat ze op het kerkhof begraven werden. Zeker omdat de begravingen vrij anoniem waren en er ook bovengronds weinig markeringen voor de graven waren (en die zijn dan ook verdwenen (...)) Als het inderdaad zo is dat deze dame niet katholiek was (*n.v.d.a. een onderzoeksmogelijkheid die ik open houd*), dan zou ze begraven zijn op het aparte gedeelte van de begraafplaats. Het bestaan van deze 'ongewijde plaats' werd in 1654 door het stadsbestuur gecommuniceerd. Deze zou omringd zijn door een muur. Tijdens de opgravingen zijn geen muren gevonden die hier op zouden kunnen wijzen, enkel de algemene kerkhofmuur werd aangetroffen. De locatie van opgegraven skeletten kan dus ook niet toegewezen worden aan deze 'ongewijde' plaats omdat we hier geen idee van hebben waar zich deze bevond. Er liggen

waarschijnlijk nog honderden, zo niet duizenden skeletten begraven onder de markt die mogelijk de vrouw van Ripperda zijn. (...)

⁷¹ J. Winkler, *De Nederlandschen ...*, 114

⁷² Meertens Instituut, *Achternamen*, Ripperda.

⁷³ G. Nevenzel, *Naamkunde*, Achternamen op A

⁷⁴ Meertens Instituut *Nederlandse...*, Rippert.

⁷⁵ CBG, *Familiewapens*, Ripperda; R. Alma, *De grafzerken...*, 25 e.v.

⁷⁶ R. Alma, *Ripperda* (...) Een zekere heer Hendrik Cosijn, geboren in Den Haag en wonend in Londen, heeft zich een jaar of twintig geleden een afstamming uit de familie Ripperda aangemeten en onder de naam Freiherr von Ripperda Cosyn en varianten maakt hij in Engeland mooie sier. Onder het pseudoniem Van Agteren heeft hij de genealogie Ripperda gepubliceerd, in feite een bewerking van de eerdere genealogieën van Rutgers en Von Ripperda, waarbij de jongste generaties zijn aangevuld en een tak 'Cosijn von Ripperda' is toegevoegd. Alle personen van die tak bestaan echter niet en de portretten die van hen zouden zijn, zijn op het internet terug te vinden als portretten van heel andere mensen. (...)

⁷⁷ R. Alma, *De grafzerken ...*, 14 e.v. Koning Willem-Alexander is via zijn vader prins Claus van Amsberg een nakomeling van Elsebe Ripperda (ca. 1530-na 1597) dochter van Haye gehuwd met Henrica

van Hackfort. Eveneens langs zijn vader en langs zijn grootvader prins Bernhard stamt hij af van Unico Ripperda (ca. 1503-1566) gehuwd met Judith van Twickelo (*1554).

⁷⁸ 1° E. Adriaensen, *Turnhout ...*, 1675; Titels van de Nederlandse koninklijke familie (Wikipedia). Heer van Turnhout via Amalia van Solms (1602-1675) en haar kleinzoon Willem Hendrik van Oranje-Nassau (1650-1702). 2° Eigenlijk had Turnhout in 1708 na een vonnis van het Leenhof van Brabant moeten overgaan naar Frederik I, koning van Pruisen en niet naar Johan Willem Friso, prins van Oranje. Maar na jarenlange procedures tussen beide huizen werd in 1732 met een *Traité de Partage* Turnhout uiteindelijk toegewezen aan de koning van Pruisen. Terwijl dat de titel *Heer van Turnhout* mocht behouden worden door het huis van Oranje (*Taxandria Nieuws*, (2023), nr.3 en 4)

⁷⁹ 20 stuivers zijn gelijk te stellen met 1 gulden *Wikipedia*. Voor de koopwaarde 15 gulden en 8 stuivers of 15, 4 gulden levert dat in het jaar 2021 fl. 376,93 of € 171,04 op. Dit is berekend volgens de Nederlandse financiële bronnen, maar het kan een idee geven voor de Belgische berekening. *Internationaal instituut voor sociale geschiedenis*

(<https://iisg.amsterdam/nl/onderzoek/projecten/hpw/calculate.php>). De afkorting voor de *gouden florijn* (afgeleid van de Italiaanse stad Firenze of Florence) is fl. of in het spraakgebruik 'gulden' van de stofnaam goud.

Ripperda ges geeft vlijting
 gemaect, ende seg oien
 bijtende. Vrijgeijt, sonder
 dat men t' foudet oijnt van
 selus geeft gogout, soele
 mis dat de rendant daer
 van eenige betaeling geeft
 ronds beronds, ~~ende~~ gelijk
 O. E. end alle de werelt
 hemelijck is, ende t' ghene
 dese kercke naer alle appa=
 rentie beneffens meer=
 andere Creditours sal
 genootsaecht wesen te moeten
 sliefs, Soo wort t' selus
 alhier alleenelijck maer wt=
 getrocken voor memorie doch
 wort dese kercke geheel ge=
 laet Augustalle van eenige
 becominge der somme voors
 dico oversulcx ————— memorie

Ripperda **hem heeft vluchtich**

gemaect ende begeben

buijten dese vrijheijt sonder

dat men t' sedert oijnt van(den)

selven heeft gehoort, veele

min(der) dat den rendant daer

van eenige betaeling heeft

connen becomen, ~~ende~~ gelijk

U.E. ende alle de werelt

kennelijck is, ende t' ghene

dese kercke naer alle appa=

rentie beneffens meer

andere crediteuren sal

genootsaecht wesen te moeten

v(er)liesen, Soo wort t' selve

alhier alleenelijck maer wt=

getrocken voor memorie, doch

wort dese kercke geheel ge=

laeten Ingevalle van eenige

becominge der somme voors(chreven).

dico oversulcx ----- memorie

Inleiding

Wat leert genealogie ons over de mens?

Als genealoog verzamelen we namen en data m.b.t. geboorte, huwelijk en overlijden. Leven en dood presenteren zich als banale gebeurtenissen, faits divers in een wereld waar alles zich eindeloos herhaalt, generatie na generatie.

Ook van dieren worden stambomen gemaakt, doorgaans om commerciële motieven.

Als genealoog hebben we ideële motieven. We zijn geboeid door waar we vandaan komen, door onze oorsprong. We willen weten van welke familie we afstammen.

Dit verhaal gaat niet over één familie. Het gaat over alle families, over onze menselijke soort.

Voor de titel vond ik inspiratie in het begrip “metafysica” van de Griekse filosoof Aristoteles (384 v.C – 322 v.C): kennis van het wezen, de diepere grond der dingen.

Leven en dood

Eénmaal geboren is er één zekerheid: er komt een ogenblik dat we zullen sterven. Een levensvorm als de onze, die berust op zichzelf replicerende macromoleculen, is alleen mogelijk als alle, maar dan ook alle individuen op tijd het veld ruimen om plaats te maken voor de volgenden. Geboren worden betekent sterven, zoals één plus één twee is. Hoelang we te leven hebben is een formule met één onbekende waarbij één dag in leven = één dag dichterbij de dag van onze dood.

Mensen weten niet wanneer ze zullen sterven. We zijn overgeleverd aan het lot. Kennis van de tijd die we hebben zou voor de meeste mensen ondraaglijk zijn. We zijn, bewust of onbewust, bang voor de dood. We weten immers dat ze over het algemeen samengaat met aftakeling, met gebreken, pijn en ongemak.

Men kan zeggen dat het lot van de mens dubieus, om niet te zeggen tragisch is: hij wil (over)leven maar slaagt er niet in. Gelukkig is het genuanceerder. In biologisch opzicht zijn we, net als elk ander leven, ontworpen om (1) ons voort te planten, (2) te sterven en (3) te dienen als voedsel (aas) voor andere levende wezens.

We sterven maar zetten het leven van onszelf voort in dat van onze kinderen, in ons nageslacht. Waarschijnlijk zijn we daarom zo geïnteresseerd in genealogie.

Psychologisch drukt het ontwerp zich uit als een verlangen naar vereniging (lust, liefde) en vrees voor fysiek ongemak, pijn en dood (angst, melancholie).

Het biologisch ontwerp mag dan gelijk zijn, het vermogen van het menselijk brein om te abstraheren, hebben hem gemaakt tot een dier dat niet slechts verbonden is met de omgeving waarin hij bestaat maar met ALLES wat er ooit bestaan heeft en zal bestaan. Daardoor kan men zeggen dat de mens “goddelijke” eigenschappen bezit. Het is een dier dat zich losgemaakt heeft van zichzelf en zijn omgeving, een dier dat het

universum begrijpt alsof hij het zelf ontworpen heeft ($E=MC^2$)¹.

Lichaam en geest

In onze woonkamer staan foto's van familieleden die overleden zijn. Soms denk ik aan hen, maar nooit heel lang. Het leven met zijn dagelijkse routine en besognes is wat de aandacht van ons opeist. De tijd gaat verder. In Twente zegt men van een overledene dat hij "oet de tied" (uit de tijd) is.

Eén van de foto's is die van mijn vader. Zes jaar geleden overleed hij onverwacht in een verzorgingstehuis. Hij was 92 en werd begraven op het kerkhof van zijn geboortedorp. Mensen die naar mijn vader informeren vertel ik dat hij niet meer is. In feite "is" hij er nog maar mensen zouden hem niet herkennen. Alleen DNA-onderzoek kan aantonen dat het lichaam van mijn vader is.

Als zijn lichaam er nog wél is, wat bedoelen we dan als we zeggen dat hij niet meer "is"? We bedoelen dat hij geen "persoon" meer is, niet meer herkenbaar als iemand die praat, denkt en handelt, iemand met herinneringen en emoties. Iemands persoonlijkheid wordt soms zijn ziel of geest genoemd.

Ik heb zielkunde gestudeerd maar de ziel is geen voorwerp van studie zoals het lichaam op de snijtafel van de anatoom-patholoog dat is.

Objectief bestaat het lichaam na de dood nog maar de identiteit ervan is niet meer herkenbaar. De ziel (persoon) bestaat niet meer maar blijft herkenbaar. Als het lichaam "de geest" heeft gegeven wordt de ziel herkenbaar, gaat zij "over", in de geest van anderen, in de herinnering van hen die hem gekend hebben als ze aan hem denken,

als ze kijken naar wat hij nagelaten heeft: foto's, kleren, brieven, documenten, spullen die hij gemaakt, gebruikt heeft enz.

Een familiegeschiedenis of biografie schrijven is een manier om de ziel van iemand te bewaren, door er vorm aan te geven in onze eigen geest. Alleen de mens is daartoe in staat omdat hij over "taal" beschikt.

Individu en samenleving

Mensen zijn sociale dieren. Bij de geboorte is hij, méér dan enig ander dier, voor zijn overleven afhankelijk van de zorg door anderen. Geen enkel dier leert echter zoveel zo snel als de mens. De samenleving speelt daarbij een belangrijke rol. Sociale natuur en intelligentie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Eeuwenlang staat de mens aan de top van de voedselketen. Er wonen nu ca. acht miljard mensen op aarde, vijf keer meer dan honderd jaar geleden. De econoom Thomas Malthus (1766-1834) meende op het einde van de 18e eeuw dat de bevolkingstoename geen gelijke tred zou kunnen houden met de toename van levensmiddelen en pleitte daarom voor geboortebeperking.

Stijging van de productiviteit in landbouw en veeteelt door wetenschappelijke vooruitgang en de quasi onuitputtelijke beschikbaarheid van fossiele brandstoffen, hebben er voor gezorgd dat geboortebeperking vandaag niet op de politieke agenda staat².

De mens mag dan een "goddelijke" natuur hebben, buiten het paradijs leeft hij in een wereld van schaarste. Als sterveling moet hij, zoals alle dieren, zien te overleven, desnoods ten koste van anderen. Aan een samenleving wordt daarom politieke macht toegekend, bedoeld om het

¹ Het verband tussen massa (M), energie (E) en lichtsnelheid (C) geformuleerd door A. Einstein in 1905 (Annalen der Physik). Het veranderde onze notie van ruimte

en tijd. In het universum bestaat alleen "ruimtetijd" die alle gebeurtenissen in verleden, heden en toekomst bevat.

² Om economische redenen voerde China tussen 1979 en 2015 de één-kind-per-gezin-politiek in.

individuele rechten, bescherming en veiligheid te bieden.

Waar in het verleden dreiging voor het bestaan uitging van conflicten tussen mensen, is er door de klimaatopwarming een dreiging zonder voorgaande ontstaan omdat ze universeel is en de mens er zelf verantwoordelijk voor is.

De natuur lijkt een evenwichtshersteloperatie begonnen te zijn om het impact van de mens op de natuur een halt toe te roepen. Een groep wetenschappers en leidinggevendenden uit het internationale bedrijfsleven (Club van Rome) wees een halve eeuw geleden (1972) reeds op het gevaar van de manier waarop we onze welvaart organiseren. De symptomen waren echter (nog) niet verontrustend en de politieke wereld had er destijds weinig aandacht voor.

Dat de dreiging het gevolg is van de ontwikkeling van wetenschap en techniek, het vermogen van de mens om de natuur aan zichzelf dienstbaar te maken, geeft haar een tragisch karakter. Zijn goddelijke natuur blijkt geen garantie voor veiligheid. Weer komt de hebzucht om de hoek kijken van een dier dat sterfelijk is en alleen oog heeft voor de korte termijn. Dat hij de toekomst "koloniseert" deert hem niet.

De politieke samenleving zal eendrachtig en sterk moeten zijn om het tij te keren, om de mens tegen zichzelf te beschermen.

Bronnen

Bert Keizer , Tumult bij de uitgang. Lijden, lachen en denken rond het graf , Rotterdam , Lemniscaat , 2013.

Jaap Kruithof , De zingeving. Een inleiding tot de studie van de mens als betekenisvol, waardend en agerend wezen , Hilversum , Paul Brand , 1968.

David Van Reybrouck , De kolonisatie van de toekomst , Amsterdam , De Bezige bij , 2022.

Ludo Lathouwers, 30 november 2023

Huwelijken te Antwerpen Kathedraal O.L.Vr Noorden 1778-1779 waarvan minstens één persoon afkomstig is van buiten de stad

Mariette Backs

Bij het inventariseren van de huwelijken die in Antwerpen in de kathedraal plaatsvonden kwam ik tot de bevinding dat er menig huwelijk gesloten werd tussen personen die niet in Antwerpen geboren zijn. De herkomst van deze personen is zeer verscheiden en gespreid over het ganse land en ver daarbuiten. Bij het samenstellen van een stamboom of een familiegeschiedenis worden we wel eens geconfronteerd met "verloren" of "onvindbare" voorouders of naamgenoten, en is het een grote moeilijkheid om precies te weten waar die persoon terecht gekomen is. Het klapperen van de huwelijken met personen van buiten Antwerpen, die daar huwden, kan een hulpmiddel zijn om ontbrekende schakels aan te vullen.

In deze publicatie beperk ik mij tot de huwelijken waarvan minstens één persoon afkomstig is van buiten de stad Antwerpen. Dit is het vijftiende vervolg.

Joannes Baptista Van Grimmigem	25 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 07-01-1778	met	St.Georgi
Maria Theresia Heijdreix	29 jaar /doop of herkomst	Castello
getuigen Joannes Van Grimmigem - Joannes Carolus Mampeij		

Adrianus Josephus Van Gorp	45 jaar /doop of herkomst	Lichtaart
kerkelijk 26-01-1778	met	
Petronilla Timmermans	58 jaar /doop of herkomst	Tervuren
getuigen Jacobus Timmermans - Florentius Druon Choppin		

Petrus Franciscus Vangenechten	28 jaar /doop of herkomst	Vorselaar
kerkelijk 01-02-1778	met	
Maria Catharina Ceulemans	44 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
getuigen Gabriel Laurentius Ceulemans - Joannes Baptista Vangenechten Cath.par.Nrd		

Egidius Franshus	71 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 09-02-1778	met	
Huberta Bax	54 jaar /doop of herkomst	Poppel
getuigen Adrianus Iven - Franciscus Antonius Van den Broeck		

Franciscus Cuijs	32 jaar /doop of herkomst	Goes
kerkelijk 01-03-1778	met	
Dijmpna Van Schaik	38 jaar /doop of herkomst	Os
getuigen Petrus Benedictus Van den Wijngaert - Petrus Van Schoor		

Henricus Lemmers	31 jaar /doop of herkomst	Castele
kerkelijk 08-03-1778	met	
Anna Catharina De Buijser	30 jaar /doop of herkomst	Puurs
getuigen Andreas Van Geel - Florentius Druon Chopin		

Joannes Guilielmus Geerts	21 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 28-04-1778	met	Cath.par.Nrd
Maria Deurrevos	31 jaar /doop of herkomst	Gelme
getuigen Petrus Josephus Geerts - Jacobus Franciscus De Roeck		

Nicolaus Tercaefts kerkelijk 29-05-1778 Maria Catharina Smits getuigen Joannes Peeters - Florentius Druon Choppin	44 jaar /doop of herkomst met 45 jaar /doop of herkomst	Pierinen Woensel
Joannes Jacobus Smits kerkelijk 31-05-1778 Dijmpna Leijten getuigen Martinus Hai - Franciscus Antoine	29 jaar /doop of herkomst met 26 jaar /doop of herkomst	Antwerpen Dessel St.Georgi
Joannes Mooren kerkelijk 09-06-1778 Isabella Huts getuigen Franciscus De Boot - Josephus De Boot	25 jaar /doop of herkomst met 26 jaar /doop of herkomst	Boxmeer Insbergh
Joannes Gerardus Penen kerkelijk 16-06-1778 Maria Anna Adrianessens getuigen Cornelius Blomme - Florentius Druon Choppin	30 jaar /doop of herkomst met 30 jaar /doop of herkomst	Antwerpen Schilde St.Walburga
Egidius Verbueken kerkelijk 16-06-1778 Theresia Smekens getuigen Joannes Baptista Smekens - Cornelius Verbueken	38 jaar /doop of herkomst met 48 jaar /doop of herkomst	Deurne Antwerpen St.Laurentii
Josephus Saeijens kerkelijk 24-06-1778 Joanna Ermelindis Nijs getuigen Gerardus Saeijens - Michael Van Ingelgem	28 jaar /doop of herkomst met 29 jaar /doop of herkomst	Antwerpen Hoegaarden St.Jacob
Bartholomeus Van Hombrouck kerkelijk 05-07-1778 Anna Barbara Heijlen Joannes Veders - Joannes Baptista Verbraecken	28 jaar /doop of herkomst met 35 jaar /doop of herkomst	Raitshoven Zoel(Zoerle) getuigen
Joannes Coenen kerkelijk 20-07-1778 Anna Cornelia Van Bulick getuigen Mathias Nijders - Petrus Brasseur	42 jaar/doop of herkomst met 35 jaar /doop of herkomst	Wees bij Kevelaar Ranst
Carolus Pipier kerkelijk 20-07-1778 Elisabetha Gerardi getuigen Carolus Josephus Lemmens - Joannes Baptista Geens	47 jaar /doop of herkomst met 36 jaar /doop of herkomst	Schoten Brecht
Egidius Franciscus Vrancken kerkelijk 20-07-1778 Barbara Van der Morsten getuigen Joannes Baptista Daniels - Guilielmus Lomans	23 jaar /doop of herkomst met 29 jaar /doop of herkomst	Antwerpen Leuven St.Petri Cath.par.Nrd

Godefridus Elsen kerkelijk 21-07-1778 Maria Bloem getuigen Abraham Elsen - Joannes Bloem	43 jaar /doop of herkomst met	Velthoven	41 jaar /doop of herkomst Velthoven
Philippus Van Humbeeck kerkelijk 28-07-1778 Catharina Raeijmaekers getuigen Bernardus Mortens - Josephus Verbist	39 jaar /doop of herkomst met	Oppem	Dessel
Joannes Franciscus Josephus De Ligne kerkelijk 05-08-1778 Anna Maria Heuninckx getuigen Jacobus Heunincks - Laurentius De Ligne	met	31 jaar /doop of herkomst 36 jaar /doop of herkomst	Brussel Antwerpen Cath.par.Nrd
Joannes Franciscus Josephus De Fraije kerkelijk 13-09-1778 Maria Van den Rijck getuigen Cornelius Smits - Petrus Berteau	met	29 jaar /doop of herkomst 22 jaar /doop of herkomst	Brussel Couwenberg Helmond
Antonius Stie kerkelijk 13-09-1778 Catharina De Croon getuigen Gerardus Van de Goere - Judocus Stie	39 jaar /doop of herkomst met	Quarbé	45 jaar /doop of herkomst Oirschot
Philippus Jacobus Van Weirelijckhuijsen kerkelijk 15-09-1778 Maria Theresia Govaerts getuigen Dionisius Aerts - Joannes Baptista Van den Bosch	met	45 jaar /doop of herkomst 28 jaar/doop of herkomst	Antwerpen Cath.par.Nrd Semts(Zemst)
Jacobus Bernardus Delbaer kerkelijk 28-09-1778 Joanna Maria Adriaenssens getuigen Jacobus Schuerewegh - Joannes Baptista Schuereweghs	met	33 jaar /doop of herkomst 43 jaar /doop of herkomst	Schelle Antwerpen Cath.par.Nrd
Maria Nicolaus Rose de Lozide kerkelijk 31-10-1778 Maria Ludovica Constantia Bourgeois getuigen Claudius Firminus Gillet - Florentius Druon Choppin	met	30 jaar/doop of herkomst 16 jaar /doop of herkomst	Marsellensis Antwerpen Cath.par.Nrd
Guilielmus Verheijen kerkelijk 08-11-1778 Cecilia Geerts getuigen Joannes Baptista Bruels - Gerardus Geerts	met	33 jaar /doop of herkomst 31 jaar /doop of herkomst	Hemiksem Wilrijk
Jacobus Appeltans kerkelijk 15-11-1778 Margareta Van Hove getuigen Norbertus Van de Velde - Bruni Van Arenborgh	met	32 jaar /doop of herkomst 34 jaar /doop of herkomst	Mechelen Burgloon (Borgloon)
			St.TRud.

Petrus Josephus De Maré	27 jaar /doop of herkomst	
kerkelijk 22-11-1778	met	
Joanna Maria Moonen	28 jaar /doop of herk.	s'Hertogenbosch
getuigen Joannes Philippus Janssens - Sebastianus De Maré		
Theodorus Kums	27 jaar /doop of herkomst	Lille
kerkelijk 07-01-1779	met	St.Huberti
Anna Sophia Hutmacker	28 jaar /doop of herkomst	Maaseik
getuigen Henricus Hutmackers - Joannes Humacker		
Adrianus Jaspers	25 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 12-01-1779	met	Cath.par.Nrd
Joanna Clara Van Deuren	24 jaar /doop of herkomst	Herenthout
getuigen Guilielmo Herkens voogd bruid - Adriano Jaspers		
Antonius Joannes Van de Mert	27 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 16-01-1779	met	St.Walburga
Anna Catharina Vos	23 jaar /doop of herkomst	Oirschot
getuigen Joannes Baptista van de Mert - Theodoro Asen		
Jacobus Heuninckx	68 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 19-01-1779	met	St.Georgi
Joanna Maria Pelckmans	38 jaar /doop of herkomst	Turnhout
getuigen Joannes Van Immerseel - Joannes Francisco De Ligne		
Petrus Joannes De Paepe	27 jaar /doop of herkomst	Kruibeke
kerkelijk 02-02-1779	met	
Anna Catharina Tillesius	24 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
getuigen Petro De Paepe vader bruidegom - Michaelis Dominico Tillesius voogd bruid		Cath.par.Nrd
Martinus Franciscus Antonius Van der Veke	37 jaar /doop of herkomst	Lier
kerkelijk 09-02-1779	met	
Cornelia Spaens	34 jaar /doop of herkomst	Oosterwijk
getuigen Borrewater - Alojsio De Meester		Gabriel Francisco
Antonius Rekenstijn	29 jaar /doop of herkomst	Antwerpen
kerkelijk 12-04-1779	met	St.Georgi
Elisabetha De Lang	31 jaar /doop of herkomst	Hoogstraat ?
getuigen Cornelio Lokermans - Petro Rijssens		
Joannes Baptista Liagre	38 jaar /doop of herkomst	Bisd. Doornik
kerkelijk 26-04-1779	met	St Léger
Maria Elisabetha Hendrickx	46 jaar /doop of herkomst	Mechelen
getuigen Joannes Baptista Francischini - Guilielmo Bisschop		St.Rumoldi
Josephus Broeckx	28 jaar /doop of herkomst	Turnhout
kerkelijk 27-04-1779	met	
Cornela Swartsenborgh	48 jaar /doop of herkomst	Tergauwen
getuigen Henrico Van Geestenberghe - Francisco Van Immerseel		

Sebastianus Henricus Van Lommel kerkelijk 01-05-1779 Anna Joanna Schoutmans getuigen Joannes Bernardo Van Dalewijck - Joannes Laeremans	met	37 jaar /doop of herkomst 47 jaar /doop of herkomst	Gierle Antwerpen Cath.par.Nrd
Josephus Joannes Baptista Hertoghs kerkelijk 11-05-1779 Petronilla Joanna Jopen getuigen Joannes Baptiste Moens - Joannes ELIAS(Eliaerts) voogd van de bruidegom	met	20 jaar /doop of herkomst 29 jaar /doop of herkomst	Antwerpen St.Andries Geuninck
Deodatus Delmotte kerkelijk 12-05-1779 Rosa Scherckens getuigen Florentius Chopin - Francisco Hanset	met	32jaar /doop of herkomst 28 jaar/doop of herk.	Lummen Kalderkirchen
Joannes Leonardus La Haij kerkelijk 13-05-1779 Anna Catharina Molenberghs getuigen Joannes Baptiste Van den Broeck - Joannes Wilhelmus Philippe	met	35 jaar /doop of herkomst 35 jaar /doop of herkomst	Zittaert Lichaart
Petrus Bessems kerkelijk 24-05-1779 Catharina Sernels getuigen Francisco Sernels - Joannes Michaelis Jacobs	met	41 jaar /doop of herkomst 37 jaar /doop of herkomst	Wommelgem
Franciscus Josephus Antheunis kerkelijk 25-05-1779 Julia Josepha Levraij getuigen R.D.Petro Simons van Eupen - R.D.Carolo Antheunis info 3de en 4de graad verwantschap	met	24 jaar /doop of herkomst 26 jaar /doop of herkomst	Rotterdam Brussel
Petrus Van den Bogaert kerkelijk 25-05-1779 Joanna Petronilla De Velle getuigen Joannes Van den Bogaert - Joannes De Velle (Brussel)	met	27 jaar /doop of herkomst 25 jaar /doop of herk.	Antwerpen Elverenbeck ?
Joannes Wijnans kerkelijk 13-06-1779 Elisabetha Van Dijck getuigen Joannes Baptiste Van Genechte - Petro Van Dijck	met	56 jaar /doop of herkomst 49jaar /doop of herkomst	Antwerpen St.Georgi Ballaer
Philippus Jacobus Andries kerkelijk 29-06-1779 Elisdabetha De Bie Josepho Eeckelaer - Petro Du Thieu	met	35/ doop of herkomst 26 / doop of herkomst	Kruibeke Castel getuigen Francisco
Paulus Tewissen kerkelijk 29-06-1779 Anna Maria Gelucks getuigen Andreas Scheirs - Christiano Schippers	met	35 jaar /doop of herkomst 46 jaar /doop of herkomst	Stocken Tudderren

Petrus Neijs kerkelijk 04-07-1779 Anna Baeijens getuigen Adriano Schelles - Mathias Plucken	48 jaar /doop of herkomst met 26 jaar /doop of herkomst	Olen Lille
Ludovicus Gerardus D'Aucourt kerkelijk 01-08-1779 Anna Maria Gevens getuigen Maximiliano Verrijt St.Georgi - Sebastiano Verberne	50 jaar /doop of herkomst met 26 jaar /doop of herkomst	Limovicensis Hasselt
Fredericus Wilhelmus Philippus Wingenbach kerkelijk 25-08-1779 Joanna Catharina Van Egten getuigen Henrico Prom - Henrico Ghillain	met 27 jaar /doop of herkomst 26 jaar /doop of herkomst	Aatemar Leiden
Adrianus Peeters kerkelijk 31-08-1779 met Anna Maria Peeters getuigen Joannes Imbreghts - Sebastiano Van Lommel	42 jaar /doop of herkomst 31 jaar /doop of herkomst	Oelegem Gierle
Egidius Aldernaght kerkelijk 07-09-1779 Anna Catharina Coppinol getuigen Francisco Josepho Ardernagt - Francisco Petro Borghmans	met 42 jaar /doop of herkomst 43 jaar /doop of herkomst	Antwerpen Rotterdam
Franciscus Gummarus Broeckx kerkelijk 26-09-1779 Maria Theresia Soumans getuigen Cornelio Broeckx (in Boechout) - Joannes Pauwels	met 33 jaar /doop of herkomst 31 jaar /doop of herkomst	Lier Stevensweert
Henricus Van Eijndt kerkelijk 03-10-1779 getuigen Joannes Guilielmo Diercken - Petro Van den Eijndt Maria Anna Diercken	met 41 jaar /doop of herkomst 31 jaar /doop of herkomst	Lille Trajectensis
Henricus Popelemon kerkelijk 31-10-1779 Joanna Theresia Van Engelen getuigen Henrico Le Mineur - Guilielmo Popelemon	met 27 jaar /doop of herkomst 26 jaar /doop of herkomst	Antwerpen Cath.par.Nrd Beveren
Joannes Baptista Vranckx kerkelijk 31-10-1779 Judith Anna Aerts getuigen Philippus Van der Beele (in St.Willibr.) - Gerardo Van der Wee	met 26 jaar /doop of herkomst 23 jaar /doop of herkomst	Leuven Kalmthout
Gerardus Casteleijns kerkelijk 07-11-1779 Petronilla Van der Aa getuigen Adriano De Kort - Joannes De Cort	met 40 jaar /doop of herkomst 33 jaar /doop of herkomst	Nedersel Castel

Josephus Sanders	27 jaar /doop of herkomst	Antwerpen	
kerkelijk 28-11-1779	met		St.Georgi
Maria Aldegondis Harteng	27 jaar /doop of herkomst	Brussel	
getuigen Joannes Francisco Sanders - Joannes Sanders			

Antonius Petrus Scharné	31 jaar /doop of herkomst	Antwerpen	
kerkelijk 07-12-1779	met		St.Walburga
Maria Popelier	27 jaar /doop of herkomst	Haarlem	
getuigen Francisco Scharné - Carolo Josepho Bogaerts			

Van Nieuw Amsterdam naar New York.

<https://newamsterdamhistorycenter.org/>

[Govert Loockermans uit Turnhout woonde in Nieuw Amsterdam](#)

Exploring America's Dutch Heritage

"Govert Loockermans (1617-1671?) en zijn verwanten. Hoe een Turnhoutenaar zich wist op te werken in de Nieuwe Wereld." Engelse vertaling van een artikel uit het jaarboek van Taxandria uit 2011. De Engelstalige website is geïnteresseerd in de aanwezigheid van de emigranten uit de Nederlanden (België en Nederland) in de Verenigde Staten van Amerika.

<https://www.newnetherlandinstitute.org/research/esays-and-articles>

HISTORIEK

ONLINE GESCHIEDENISMAGAZINE | ONAFHANKELIJK | SINDS 2008

Genealogie

VOC scans (Verenigde Oostindische Compagnie)

<https://historiek.net/5-miljoen-scans-voc-archief-doorzoekbaar/159143/>

De schilder Frans Hals (1582/4-1666) is geboren te Antwerpen en zijn familie is afkomstig van Mechelen.

<https://historiek.net/frans-hals-hollandse-meester/61469/>

Geschiedkundige achtergronden

Verschil tussen hofstelsel en leenstelsel

<https://historiek.net/hofstelsel-leenstelsel-verschil/74161/>

Baarle-Hertog '14-'18 - Boodschapper van bezet België naar de buitenwereld.

<https://historiek.net/baarle-hertog-enclave-nassau-eerste-wereldoorlog/159669/>

Agentschap
Onroerend Erfgoed

Vlaanderen
is erfgoed

'MerovingerDNA. (<https://merovingerdna.be/>)

De genetische en archeologische synthese van een Merovingisch grafveld aan de Vlaamse kust'. Dit is het 13de rapport uit de SYNTAR-reeks. [SYNTAR](#) is het 'synthese-onderzoek op archeologisch materiaal uit Vlaanderen'. Bevat onder andere een lijst van de DNA-haplogroepen van de begraven personen. Zowel van mitochondriaal DNA als van Y-DNA.

<https://oar.onroenderfgoed.be/publicaties/SYNT/13/SYNT013-001.pdf>

Een bewerking van dit rapport verscheen als artikel in de Vlaamse Stam (april-juni 2022, blz. 131-136).

Enkele **stadsrekeningen** uit het hertogdom Brabant zijn in originele versie te lezen op de website van het Rijksarchief in België. Daaronder Herentals en Turnhout uit ons werkgebied Regio Kempen.

https://search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven/zoekresultaat/ead/index/eadid/BE-A0510_000014_806701_DUT

Een **transcriptie van de volkstelling uit 1693** van drie woonkernen te Turnhout is beschikbaar op onze website. Volgens de geïndexeerde transcriptie van deze tellingen bevonden er zich te **Oud-Turnhout met Schoonbroek** 1186 inwoners, in het **Begijnhof** 495 bewoners en te **Turnhout -Stad en Vrijheid-** 4540 inwoners. In het totaal 6221 *vaste inwoonders*.

<https://www.fv-kempen.be/volkstellingen-2/>

In Turnhout kent men de bewoners die wonen onder volgende plaatsnamen: de *Vrijheijt* nu de Grote Markt, Gasthuisstraat, de Otterstraat en de *Potterstraet* nu de Patersstraat. De stadskern zelf moet over meer inwoners beschikken want er ontbreken tellingen van onder andere de Herentalsstraat en gehuchten zoals Zevendonk.

Spijtig genoeg zijn de Turnhoutse bestuurders losjes omgesprongen met een voorschrift uit het plakkaat van de Brabantse hertog. Ze moesten van alle vaste inwoners de *naem* en de *toenaem* registreren. Uiteindelijk is er maar 23 % van de totale bevolking bij naam gekend.

Ludo Proost

Een **naamindex** voor deze drie woonkernen vergemakkelijkt het zoeken naar een van je Turnhoutse voorouders.

Wil je snel de andere familieleden in het huishouden kennen dan raadpleeg je best de gezins-samenstellingen uitgegeven door Familiekunde Vlaanderen Regio Kempen. Victor Bertels en Mariette Backs hebben in het verleden die bewerkingen van de Turnhoutse parochieregisters samengesteld.

<https://www.fv-kempen.be/turnhout-2/>

Voor het Begijnhof richt je je oog op de website van het Stadsarchief van Turnhout: daar vind je bewerkingen van het Turnhoutse begijnhof en zo meer. Ook de website van de *Vrienden van het Begijnhof* kan je misschien verder helpen.

<https://stadsarchiefturnhout.turnhout.be/toegangen>

<http://www.vriendenbegijnhof.be/>

Voor Oud-Turnhout zijn er ook bewerkingen van de parochieregisters in onze bibliotheek te vinden.

<https://www.fv-kempen.be/oud-turnhout/>

Nochtans blijven voor de drie woonkernen de namen van de meiden, de knechten en andere inwonende niet-familieleden uit 1693 waarschijnlijk voor altijd onbekend. Voor het Begijnhof zal het even moeilijk blijven om de juiste samenstelling van een huishouden te kennen. Het is mogelijk de namen van de begijnen uit 1693 op te zoeken maar ze toewijzen aan een huishouden zal ook hier onmogelijk blijven.

Een gelijkaardige **telling uit 1709** is beschikbaar voor de gemeenten **Gierle, Lille, Poederlee en Wechelderzande met Vlimmeren**. Ook hier sprongen hun bestuurders losjes om met de verplichting om de namen op te nemen. 18 % van de 1755 inwoners van deze dorpen is niet bij naam gekend. De bestuurders van Gierle - dorp met het hoogste bevolkingsaantal - vormden daarop de uitzondering. Op vier personen na registreerden ze de namen van 551 inwoners.

Colofon

De Kempense Genealoog is het digitale tijdschrift van Familiekunde Vlaanderen - Regio Kempen vzw.
De uitgave verschijnt driemaandelijks. In de maanden maart, juni, september en december.

Richtlijnen voor artikels

Zie de website van FV-Kempen:

Hoe kan u ons helpen? [De Kempense Genealoog](#).

Redactie van het tijdschrift

Victor Bertels, Patrick De Maesschalck,
Ludo Lathouwers, Ludo Proost

Verantwoordelijke voor de verzending

Contacteer secretaris@fv-kempen.be

Verantwoordelijke uitgever

Victor Bertels

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun eigen artikel.

Artikels: overname en verwijzing

Voor overname van artikels neem contact op met de auteur of met verantwoordelijke uitgever. We stellen het op prijs dat u bij overname of verwijzing de auteur, titel en ons tijdschriftnummer als bron vermeldt.

Web

[Familiekunde Vlaanderen Regio Kempen](#)

Regio Kempen op [Facebook](#)

Maatschappelijke gegevens

Naam

Familiekunde Vlaanderen Regio Kempen v.z.w.

Zetel Thierry de Renesselaan 1, 2390 Malle

Ondernemingsnummer - 0877 340 650

Rechtspersonenregister - Antwerpen, afdeling Antwerpen

Bankrekening - BE94 7350 4976 3614

Alle **correspondentie** voor de vereniging sturen naar de secretaris@fv-kempen.be

Bestuur van de vereniging

Voorzitter

Marc Van den Cloot

Ondervoorzitter

Frans Renaerts

Secretaris

Patrick De Maesschalck

Penningmeester

Victor Bertels

Bestuursleden

Mariette Backs, Maria De Bie, Guido Greefs,
Gerard Keysers, Ludo Lathouwers, Theo
Peeters, Ludo Proost, Andre Sannen,
Herman Van de Leur

Zie de website van FV-Kempen:

[Bestuur en contacten](#).

Erevoorzitter

Eugeen Van Autenboer (†)

Erebestuurslid

Florent Bosch (†)

Ereleden

Elisa Nijs (†), Jos Van Breen (†),
Gilbert De Lille (†)
